Orientering
fra Miljøstyrelsen

Nr. 3 1995

Miljøtilsyn 1993

Miljø- og Energiministeriet **Miljø**styrelsen

Miljøtilsyn 1993

Denne orientering rummer en sammenfattende oversigt over kommunernes og amtskommunernes miljøtilsyn i 1993. Oversigten bygger på tilsynsberetningerne fra de enkelte kommuner og amtskommuner og giver en række oplysninger om tilsynsopgavernes omfang, tilsynsmyndighedernes indsats og Miljøstyrelsens vurdering heraf.

Pris kr. 115,- inkl. 25% moms

ISSN nr. 0107-2722
ISBN nr. 87-7810-321-5

Miljø- og Energiministeriet **Miljøstyrelsen**
Strandgade 29 · 1401 København K · Telefon 32 66 01 00

Indhold

Miljøtilsyn 1993
Tilsynsberetningerne fra kommunerne og amterne

Bilag
Bilag 1 Antal tilsynsobjekter pr. årsværk; 1993.
Bilag 2 Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på liste- og anmeldevirksomheder; 1991-93.
Bilag 3 Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på landbrug med erhv. dyrehold; 1991-93.

Amts- og Kommunekoder

(i nummerorden)

101 København
147 Frederiksberg
015 Københavns Amtskommune
151 Ballerup
153 Brøndby
155 Dragør
157 Gentofte
159 Gladsaxe
161 Glostrup
163 Herlev
165 Albertslund
167 Hvidovre
169 Høje-Tåstrup
171 Ledøje-Smørum
173 Lyngby-Tårbæk
175 Rødovre
181 Søllerød
183 Ishøj
185 Tårnby
187 Vallensbæk
189 Værløse

020 Frederiksborg Amtskommune
201 Allerød
205 Birkerød
207 Farum
208 Fredensborg-Humlebæk
209 Frederikssund
211 Frederiksværk
213 Græsted-Gilleleje
215 Helsinge
217 Helsingør
219 Hillerød
221 Hundested
223 Hørsholm
225 Jægerspris
227 Karlebo
229 Skibby
231 Skævinge
233 Slangerup
235 Stenløse
237 Ølstykke

025 Roskilde Amtskommune
251 Bramsnæs
253 Greve
255 Gundsø
257 Hvalsø
259 Køge
261 Lejre
263 Ramsø
265 Roskilde
267 Skovbo
269 Solrød
271 Vallø

030 Vestsjællands Amtskommune
301 Bjergsted
303 Dianalund
305 Dragsholm
307 Fuglebjerg
309 Gørlev
311 Hashøj
313 Haslev
315 Holbæk
317 Hvidebæk
319 Høng
321 Jernløse
323 Kalundborg
325 Korsør
327 Nykøbing-Rørvig
329 Ringsted
331 Skælskør
333 Slagelse
335 Sorø
337 Stenlille
339 Svinninge
341 Tornved
343 Trundholm
345 Tølløse

035 Storstrøms Amtskommune
351 Fakse
353 Fladså
355 Holeby
357 Holmegård
359 Højreby
361 Langebæk
363 Maribo
365 Møn
367 Nakskov
369 Nykøbing Falster
371 Nysted
373 Næstved
375 Nørre Alslev
377 Præstø
379 Ravnsborg
381 Rudbjerg
383 Rødby
385 Rønnede
387 Sakskøbing
389 Stevns
391 Stubbekøbing
393 Suså
395 Sydfalster
397 Vordingborg

040 Bornholms Amtskommune
401 Allinge-Gudhjem
403 Hasle
405 Nekso
407 Rønne
409 Aakirkeby
411 Christiansø

042 Fyns Amtskommune
421 Assens
423 Bogense
425 Broby
427 Egebjerg
429 Ejby
431 Faaborg
433 Glamsbjerg
435 Gudme
437 Haarby
439 Kerteminde
441 Langeskov
443 Marstal
445 Middelfart
447 Munkebo
449 Nyborg
451 Nørre-Aaby
461 Odense
471 Otterup
473 Ringe
475 Rudkøbing
477 Ryslinge
479 Svendborg
481 Sydlangeland
483 Søndersø
485 Tommerup
487 Tranekær
489 Ullerslev
491 Vissenbjerg
493 Ærøkøbing
495 Ørbæk
497 Årslev
499 Aarup

050 Sønderjyllands Amtskommune
501 Augustenborg
503 Bov
505 Bredebro
507 Broager
509 Christiansfeld
511 Gram
513 Gråsten
515 Hadersiev
517 Højer
519 Lundtoft
521 Løgumkloster
523 Nordborg
525 Nørre-Rangstrup
527 Rødding
529 Rødekro
531 Skærbæk
533 Sundeved
535 Sydals
537 Sønderborg
539 Tinglev
541 Tønder
543 Vojens
545 Aabenraa

055 Ribe Amtskommune
551 Billund
553 Bláhjerg
555 Blåvandshuk
557 Bramming
559 Brørup
561 Esbjerg
563 Fanø
565 Grindsted
567 Helle
569 Holsted
571 Ribe
573 Varde
575 Vejen
577 Ølgød

060 Vejle Amtskommune
601 Brædstrup
603 Børkop
605 Egtved
607 Fredericia
609 Gedved
611 Give
613 Hedensted
615 Horsens
617 Jelling
619 Juelsminde
621 Kolding
623 Lundersko
625 Nørre-Snede
627 Tørring-Uldum
629 Vamdrup
631 Vejle

065 Ringkjøbing Amtskommune
651 Aulum-Haderup
653 Brande
655 Egvad
657 Herning
659 Holmsland
661 Holstebro
663 Ikast
665 Lemvig
667 Ringkøbing
669 Skjern
671 Struer
673 Thyborøn-Harboøre
675 Thyholm
677 Trehøje
679 Ulfborg-Vemb
681 Videbæk
683 Vinderup
685 Aaskov

070 Århus Amtskommune
701 Ebeltoft
703 Galten
705 Gjern
707 Grenaa
709 Hadsten
711 Hammel
713 Hinnerup
715 Hørning
717 Langå
719 Mariager
721 Midt-Djurs
723 Nørhald
725 Nørre-Djurs
727 Odder
729 Purhus
731 Randers
733 Rosenholm
735 Rougsø
737 Ry
739 Rønde
741 Samsø
743 Silkeborg
745 Skanderborg
747 Sønderhald
749 Them
751 Århus

076 Viborg Amtskommune
761 Bjerringbro
763 Fjends
765 Hanstholm
767 Hvorslev
769 Karup
771 Kjellerup
773 Morsø
775 Møldrup
777 Sallingsund
779 Skive
781 Spøttrup
783 Sundsøre
785 Sydthy
787 Thisted
789 Tjele
791 Viborg
793 Aalestrup

080 Nordjyllands Amtskommune
801 Arden
803 Brovst
805 Brønderslev
807 Dronninglund
809 Farsø
811 Fjerritslev
813 Frederikshavn
815 Hadsund
817 Hals
819 Hirtshals
821 Hjørring
823 Hobro
825 Læsø
827 Løgstør
829 Løkken-Vrå
831 Nibe
833 Nørager
835 Pandrup
837 Sejlflod
839 Sindal
841 Skagen
843 Skørping
845 Støvring
847 Sæby
849 Aabybro
851 Aalborg
861 Aars

841
819
839
813
829
821
847
825
805
835
807
849
803
811
765
817
851
787
831
827
837
845
843
785
773
861
809
833
801
815
777
793
783
675
781
719
775
823
779
723
729
665
789
735
725
671
683
763
791
731
747
661
717
721
707
651
761
767
709
733
679
769
771
739
701
711
713
677
705
743
703
751
667
657
663
737
715
681
749
669
685
625
601
745
609
727
653
655
611
627
615
411
403
401
407
409
405
213
215
217
211
221
208
231
219
227
343
327
223
233
201
205

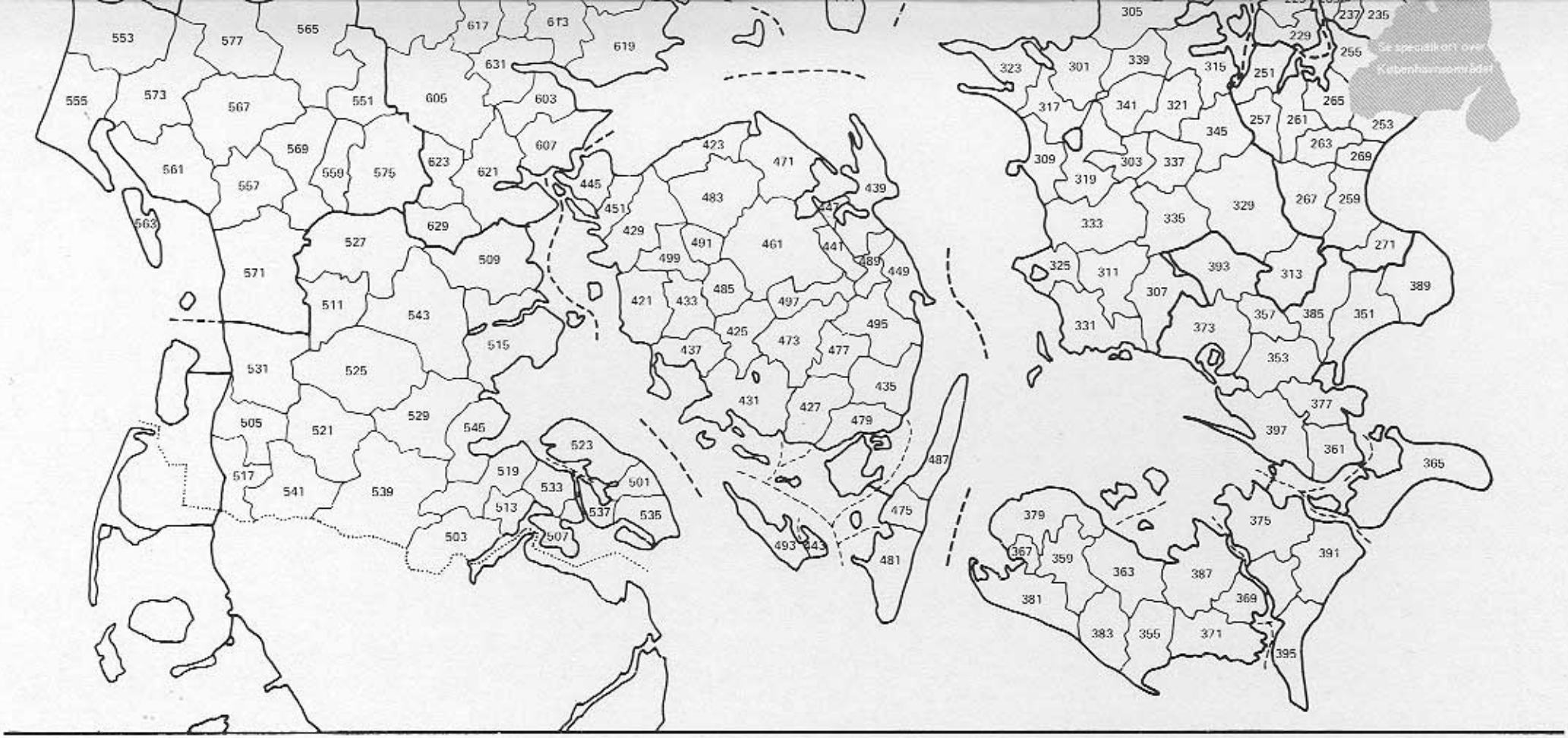
Se specialkort over Københavnsområdet
553
577
565
617
613
619
631
555
573
567
551
605
603
607
561
569
559
575
623
621
445
451
563
557
629
527
509
571
511
543
515
531
525
505
521
529
545
517
541
539
523
519
533
501
513
537
535
503
507
423
471
439
483
447
429
491
461
441
499
489
449
421
433
485
497
425
473
495
437
477
431
427
435
479
487
493
443
475
481
305
237
235
229
255
323
301
339
315
251
317
341
321
265
257
261
253
345
263
309
303
337
269
319
267
259
333
335
329
271
325
311
393
313
389
307
357
385
351
331
373
353
377
397
361
365
379
375
367
359
363
387
391
381
369
383
355
371
395
181
189
173
157
159
151
163
171
101
175
165
147
161
169
153
187
167
183
185
155

Registreringsblad

Udgiver: Miljøstyrelsen, Strandgade 29, 1401 København K.

Serietitel, nr.: Orientering fra Miljøstyrelsen, nr. 3/1995

Udgivelsesår: 1995

Titel: Miljøtilsyn 1993

Undertitel:
Tilsynsberetningerne fra kommunerne og amterne

Forfatter(e):

Resumé:
Denne orientering rummer en sammenfattende oversigt over kommunernes og amtskommunernes miljøtilsyn i 1993. Oversigten bygger på tilsynsberetningerne fra de enkelte kommuner og amtskommuner og giver en række oplysninger om tilsynsopgavernes omfang, tilsynsmyndighedernes indsats og Miljøstyrelsens vurdering heraf.

Emneord:
tilsyn; statistik; kommuner; amtskommuner

ISBN: 87-7810-321-5

ISSN: 0107-2722

Pris (inkl. 22% moms): 115,- kr.

Format: A4

Sideantal: 37 + 3 kortbilag i lomme

Md./år for redaktionens afslutning: januar 1995

Oplag: 1200

Andre oplysninger:
Miljøtilsyn for 1987-1992 er udgivet som Orientering fra Miljøstyrelsen, 5/1988, 11/1989, 7/1990, 7/1991, 8/1992 og 8/1993

Tryk: Stougaard Jensen/Scantryk A/S, København

Trykt på 100% genbrugspapir, Cyclus Print

Orientering
fra Miljøstyrelsen

Nr. 3 1995

Miljøtilsyn 1993

Tilsynsberetningerne fra kommunerne og amterne

Miljø- og Energiministeriet **Miljø**styrelsen

Indhold

1 Indledning *5*

2 Kommunernes miljøindsats *8*

2.1 Miljøindsatsen i 1993 *8*

2.2 Sammenfatning af de kommunale tilsynsberetninger *12*
2.2.1 Kommentarer til bilag 1 - 3 18

2.3 Status for kommunale spildevandsplaner *19*
2.3.1 Spildevandsplanernes indhold og revision 19
2.3.2 Kloakering 20
2.3.3 Rensning af spildevandet 21
2.3.4 Fremtidigt arbejde med spildevandsplaner 22

3 Amtskommunernes tilsynsindsats *23*

3.1 Tilsynsindsatsen i 1993 *23*
3.1.1 Virksomhedstilsynet 23
3.1.2 Virksomhedernes egenkontrol 24

3.2 Sammenfatning af de amtskommunale tilsynsberetninger *25*

3.3 Tilsyn med renseanlæg *28*
3.3.1 Dataindberetningen 28
3.3.2 Resultater af indberetningen 29

3.4 Tilsyn med vandløb og søer *32*
3.4.1 Tilsynet med vandløb 32
3.4.2 Tilsynet med søer 35
3.4.3 Sammenfatning og konklusion på vandløb og søer 37

Bilag:

Bilag 1 Antal tilsynsobjekter pr. årsværk; 1993.

Bilag 2 Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på liste- og anmeldevirksomheder; 1991-93.

Bilag 3 Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på landbrug med erhv. dyrehold; 1991-93.

1 Indledning

"Miljøtilsyn" for 6.gang.

Miljøstyrelsen har siden 1988 hvert år sammenfattet de årlige kommunale og amtskommunale tilsynsberetninger. Med "Miljøtilsyn 1993" foreligger denne sammenfatning således for 6. gang.

Formålet med de tilsynsberetningerne, som blev udarbejdet 1.gang i 1987, var at dokumentere overfor Folketing og offentlighed, at kommuner og amter førte det nødvendige tilsyn efter miljøbeskyttelsesloven.

Tilsynsberetningerne har udviklet sig siden. Fra at være indberetninger rettet hovedsagelig til Miljøstyrelsen har mange af de lokale miljømyndigheder fået øjnene op for, at de årlige tilsynsberetninger også kan udfylde en væsentlig funktion i tilrettelæggelsen af miljøindsatsen i kommunen eller amtskommunen.

Ny rolle for tilberetningerne

Tilsynsberetningen bliver i flere og flere kommuner og amtskommuner anvendt som en årsberetning for forvaltningens indsats på miljøområdet. Tilsynsberetningen bliver en årsberetning, der kan lægges til grund for den politiske tilrettelæggelse af det næste års arbejde, og som overfor offentligheden kan vise kommunens indsats.

Status for miljøhandlingsplaner

I en række af de kommuner, der har udarbejdet miljøhandlingsplaner, indgår tilsynsberetningen nu fast som den årlige status for denne løbende planlægningsproces. I disse kommuner overskygger den lokale anvendelse af tilsynsberetningen nu langt det forhold, at den skal indsendes til Miljøstyrelsen.

Stabilitet i resourceforbruget

Sammenlignes tallene fra tilsynsberetningerne for de sidste to-tre år, viser tilsynsberetningerne stabilitet, når miljøindsatsen i kommuner og amter betragtes samlet på landsplan.

Denne udvikling er baggrunden for, at Miljøstyrelsen for 1993 har valgt at præsentere sammenfatningen af de kommunale og amtskommunale tilsynsberetninger i en lidt mindre udgave end sædvanlig.

Miljøstyrelsen lægger dog fortsat vægt på, at tilsynsberetningerne udarbejdes hvert år; først og fremmest på grund af deres lokale betydning.

En årlige sammenfatning fra Miljøstyrelsen - stor eller lille - vil også være nødvendig, fordi den giver en kontinuerlig dokumentation af indsatsen på landsplan på miljøområdet og giver et sammenligningsgrundlag for de enkelte kommuner for den nødvendige løbende vurdering af indsatsen.

"Miljøtilsyn 1994", der vil udkomme i 1995, er da også planlagt i normalt omfang.

Lokale forskelle

Stabiliteten på landsplan dækker fortsat over lokale forskelle fra kommune til kommune og fra amtskommune til amtskommune samt forskelligheder i udviklingen i de enkelte forvaltninger.

Brugerbetaling

I 1994 blev der indført brugerbetaling for tilsyn og godkendelser efter miljøbeskyttelsesloven.

Revision af virksomhedsregistre

Alting tyder på, at indførelsen af brugerbetalingen i udstrakt grad har medført en revision og opdatering af virksomhedsregistrene i mange kommuner. Det er således i en vis udstrækning usikkert at lægge tallene for 1993 til grund for en vurdering af brugerbetalingsordningen.

Lægges 1993-tallene alligevel til grund for en beregning af forholdet mellem provenuet fra brugerbetalingen, og den indsats kommunerne yder overfor de grupper af virksomheder, der betaler brugerbetaling, viser der sig for nogle kommuner et måske problematisk billede.

Brugerbetalingen dækker 50% af omkostningerne

Set som et gennemsnit på landsplan betyder brugerbetalingsordningen, at ca 50% af omkostningerne i forbindelse med tilsyn og godkendelse af de omfattede grupper af virksomheder dækkes gennem brugerbetalingsordningen.

Variationer

Et sådant gennemsnit vil altid dække over variationer. Nogle kommuner har valgt at have en velbemandet forvaltning, hvor brugerbetalingen dækker mindre end 50 % af omkostningerne.

På den anden side ser det ud til - igen når 1993 forudsætningerne lægges til grund - at brugerbetalingen i nogle kommuner vil indbringe mere, end der totalt anvendes på tilsyn og godkendelse i forhold til de berørte grupper af virksomheder og landbrug.

Det kommunale selvstyre må og skal give sig udtryk i forskelle fra kommune til kommune. Brugerbetalingsordningen er netop tilrettelagt ud fra ressourceforbruget set på landsplan for ikke at lægge hindringer i vejen for en fornuftig, lokal tilrettelæggelse af arbejdet.

Overskud på brugerbetaling

Men skulle det på den anden side vise sig, at der er kommuner, hvor virksomheder og landbrug yder brugerbetaling uden at få en rimelig modydelse for pengene, må miljømyndigheden alvorligt overveje, om en sådan situation er holdbar.

Leverandørrollen

Indførelsen af brugerbetaling understreger de lokale miljømyndigheders leverandør- og servicerolle; roller, der skal kombineres med de mere traditionelle kontrol- og håndhævelsesroller.

Synlighed

Det stiller øgede krav til synliggørelse af, hvad den kommunale forvaltning yder i forhold til virksomheder og landbrug, og det stiller krav om større effektivitet i samarbejdet med disse virksomheder.

Miljøhandlingsplaner

Udarbejdelse af miljøhandlingsplaner giver de virksomheder, der yder brugerbetaling - og den offentlighed, der fortsat gennem skatter betaler størstedelen af forvaltningens omkostninger - et billede af, hvordan myndigheden har tænkt sig at arbejde med miljøet fremover og hvilke resultater, der er opnået.

Miljøhandlingsplaner giver også kommunalbestyrelse og udvalg mulighed for en overordnet tilrettelæggelse - og synliggørelse - af miljøarbejdet, som frigør fra detailstyring og fiksering på enkeltsager.

Kontant medspil fra forvaltningen

Skal samarbejdet mellem medarbejdere fra kommune og amt og virksomheder og landbrug nå den effektivitet, som disse virksomheder nu må forvente i en situation, hvor de er med til at betale omkostningerne, må medarbejderne være i stand til at yde brugerne et kontant med- og modspil.

Kompetencefordeling

Miljøhandlingsplanerne har mange steder vist sig som et glimrende redskab for udvalgets fastlæggelse af forvaltningens kompetence i forhold til borgerne - kompetence fastlæggelser, der har forøget forvaltningens produktivitet.

Det er endnu for tidligt nøjere at vurdere konsekvenserne af indførelsen af brugerbetaling i forholdet mellem miljømyndighed og virksomhed/landbrug.

Foreløbig må Miljøstyrelsen konstatere - uden at foregribe tilsynsberetningerne fra 1994 - at indførelsen af brugerbetalingen er gået over al forventning.

Det er sket takket være et godt samarbejde mellem Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Miljøstyrelsen og ikke mindst takket være en fremragende indsats i de kommunale og amtskommunale miljøforvaltninger.

2 Kommunernes miljøindsats

2.1 **Miljøindsatsen i 1993**

Ressourceforbruget er stabilt i miljøforvaltningerne

Antallet af årsværk, som anvendes til miljøforvaltning i kommunerne, har i de sidste tre-fire år svinget stabilt omkring 850 - 900 årsværk (fig.2). I 1993 anvendte de 275 kommuner 903 årsværk i deres miljøforvaltning.

Til miljøtilsyn blev i 1993 anvendt 441 årsværk. Kommunerne har - set på landsplan - i de sidste tre år brugt ca. 50 % af den samlede årsværkmasse til tilsyn (fig.2).

Tilsynets andel i årsværkene er faldende

Antallet af årsværk til tilsyn har været svagt faldende gennem de sidste tre år (fig.1). Dette fald hænger nok sammen med, at førstegangstilsynene nu er gennemført i så godt som alle forvaltningerne, og at tilsynsindsatsen er kommet ind i en driftsfase.

Øget kort- og planlægning

Indsatsen på kort- og planlægningsområdet har været markant stigende siden 1991 (fig.1) - 258 årsværk i 1993. Udarbejdelsen af miljøhandlingsplaner indgår her sammen med udarbejdelse af spildevands- affalds- og vandforsyningsplaner m.v.

"Slankning" af listen over kap.5 - virksomheder

"Slankningen" af listen over godkendelsespligtige virksomheder slår igennem i årsværkforbruget til godkendelser i 1992 og 1993. 105 årsværk gik i 1993 til godkendelsesarbejdet i kommunerne mod 125 årsværk i 1991.

Årsværkbesparelsen som følge af "listeslankningen" ser således ud til at være gået til en styrkelse af planlægningssiden.

Miljø- og levnedsmiddelkontrolenh.

Kommunerne anvender Miljø- og levnedsmiddelkontrolenhederne i en udstrækning, der svarer til 150 årsværk (fig.3). I de sidste tre år har dette tal ligget bemærkelsesværdigt stabilt - udsvingene i ressourceforbruget sker i kommunernes egen forvaltning.

Antallet af virksomheder er faldende

Kommunerne har i 1993 registreret 5.201 listevirksomheder og 15.546 virksomheder omfattet af anmeldeordningen; ialt 20.747 virksomheder. Disse virksomheder var før 1992 alle godkendelsespligtige. Antallet af virksomheder i denne samlede gruppe har siden 1988 været konstant svagt faldende - i 1988 omfattede denne gruppe ca 25.000 virksomheder.

Denne udvikling skyldes dels et faktisk fald i antallet af virksomheder; dels bedre registrering i kommunerne.

Udviklingen i landbruget mod færre brug med erhvervsmæssigt dyrehold afspejler sig også i kommunernes registre.

I 1993 var der registreret 56.243 landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold; i 1988 var der registreret 72.537 landbrug med dyrehold.

§ 42-virksomheder

Under betegnelsen § 42-virksomheder har kommunerne i tilsynsberetningerne registreret alle andre typer af virksomheder og anlæg, der kan reguleres efter miljøbeskyttelsesloven. Der kan her være tale om mindre værksteder, restaurationer, forretninger m.v.

Kun de færreste kommuner foretager en systematisk registrering af disse virksomheder - antallet i de kommunale registre stiger derfor i takt med, at kommunen kommer i kontakt med disse virksomheder på den ene elle anden måde. I 1993 var der registreret 98.194 virksomheder i kommunerne.

Ca. halvdelen af de årsværk, der anvendtes på tilsyn i 1993 blev anvendt på tilsyn med listevirksomheder, virksomheder omfattet af anmeldeordningen og branchebekendtgørelser og landbrug. Den anden halvdel gik til tilsyn med § 42-virksomheder (73 årsværk) og tilsyn med "Andet" (158 årsværk)(fig.5).

"Andet"

"Andet" omfatter en lang række regler fastlagt i bekendtgørelser m.v. f.eks. tilsyn med olietanke, tilsyn med spildevandsanlæg, tilsyn med vandforsyningsanlæg m.v.

Listevirksomheder

Ses på de årsværk, der anvendtes til tilsyn med listevirksomheder, virksomheder omfattet af anmeldeordningen og branchebekendtgørelser og landbrug, anvendtes ca 1/4 til tilsynet med listevirksomheder (fig.5).

Listevirksomhederne udgør antalsmæssigt 1/10 af denne gruppe (fig.4), men i gennemsnit modtager også ca. halvdelen af alle listevirksomheder tilsynsbesøg i løbet af ét år (fig.6 og 9) - det forklarer det forholdsvist store ressourceforbrug.

De listevirksomheder, der modtager tilsynsbesøg, modtager gennemsnitligt over ét tilsynsbesøg om året (fig.8).

Alligevel er det kun ved mellem hvert tredje eller fjerde tilsynsbesøg, at der findes forhold, der giver anledning til en eller anden håndhævelsesreaktion (fig.7). Det er det samme forhold mellem tilsynsbesøg og håndhævelsesreaktioner, som findes i forbindelse med tilsyn med de øvrige virksomheder i gruppen (virksomheder omfattet af anmeldeordning og branchebekendtgørelser samt landbrug) (fig.7).

Dette forhold kunne - alt andet lige - give anledning til, at man i de kommunale forvaltninger overvejede, om der anvendes for mange kræfter til mere rutineprægede tilsyn på listevirksomheder.

Omkring 1/3 af anmeldevirksomhederne og virksomhederne omfattet af branchebekendtgørelser blev tilset i 1993 (fig.6 og 9) og under 1/5 af disse virksomheder modtog mere end ét tilsynsbesøg (fig.8).

Mellem hvert tredje og fjerde tilsynsbesøg på disse virksomheder gav anledning til én eller anden form for håndhævelsesreaktion fra tilsynsmyndigheden (fig.7 og 10).

Anmeldeordningen

Tilsynsberetningerne giver ingen oplysninger om, hvorledes den anmeldeordning, der trådte i kraft i 1992, fungerer i praksis ude i kommunerne.

Der er imidlertid grund til at understrege betydningen af anmeldeordningen. Formålet med anmeldeordningen er først og fremmest at sikre, at de kommunale miljømyndigheder i god tid bliver orienteret om opstart eller udvidelse af aktiviteter, hvor aktiviteten kan medfører en uacceptabel forurening.

Anmeldeordningen sætter kommunen i stand til at melde ud til virksomheder før investeringerne er foretaget, og problemet "har bidt sig fast".

Hvordan anmeldeordningen kommer til at fungere lokalt, kommer i høj grad an på den kommunale miljøforvaltning; ordningen kommer ikke til at fungere af sig selv.

I forbindelse med tilsynsbesøg på virksomheder omfattet af anmeldeordningen skal disse virksomheder påmindes om deres pligt til at anmelde evt. udvidelser og ændringer i produktionen til kommunen.

Oplysninger om anmeldeordningen kan også ske i form af kampagner - enten i forhold til bestemte brancher eller i form af en generel oplysningskampagne - både i forhold til eksisterende virksomheder men også til iværksættere.

Vejledning i anmeldeordningen

Miljøstyrelsen vil i løbet af foråret 1995 udsende en vejledning i kommunernes forvaltning af anmeldeordningen.

Landbrug med dyr

Antallet af besøgte landbrug falder i samme takt som faldet i antallet af registrerede landbrug (fig.11). Dette fald afspejler sig også i faldet i årsværkforbrug til landbrugstilsyn (fig.4) og i antallet af tilsynsbesøg (fig.12).

Siden 1990 er ca. hvert fjerde landbrug med erhvervsmæssig dyrehold blevet tilset årligt. Som i de foregående år er det stadig ved hvert tredje eller fjerde tilsynsbesøg, at tilsynsmyndigheden afdækker et forhold, der giver anledning til en håndhævelsesreaktion (fig.12).

Håndhævelsesreaktioner

Henstillinger er fortsat den mest anvendte måde til at søge et miljømæssigt problem løst (fig.7,10 og 12). Henstillinger anvendes ca. tre gange så meget som påbud (egentlige påbud + indskærpelser) efter miljøbeskyttelsesloven.

Politianmeldelser og forbud

I forhold til listevirksomheder, virksomheder omfattet af anmeldeordning og branchebekendtgørelser har kommunerne i 1993 meldt 53 virksomheder til politiet og nedlagt forbud mod videre drift overfor 74 af disse virksomheder.

Kommunerne har meldt 65 landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold til politiet for overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven og nedlagt forbud mod videre drift overfor 16 landbrug.

102 politianmeldelser blev indgivet i forbindelse med overtrædelser begået af andre virksomheder eller i forbindelse med overtrædelser af regler fastsat i de bekendtgørelser m.v., som falder ind under "Andet". Tilsvarende blev der nedlagt 160 forbud.

Ialt har kommunerne i 1993 indgivet 220 politianmeldelser og nedlagt 250 forbud mod videre drift.

Kritik mod kommuner i "Miljøtilsyn 1992"

I "Miljøtilsyn 1992" rettede Miljøstyrelsen kritik mod 15 navngivne kommuner for en for svag tilsynsindsats og Miljøstyrelsen bad de pågældende kommuner om en redegørelse for, hvorledes de fremover ville varetage deres tilsynsbeføjelse efter miljøbeskyttelsesloven.

Miljøstyrelsen har modtaget sådanne redegørelser fra alle de pågældende kommuner, og har taget disse redegørelser til efterretning.

I 7 kommuner oplyser kommunerne, at de vil styrke miljøforvaltningen med yderligere ressourcer - det gælder Galten, Hadsund, Lemvig, Morsø, Nibe; Ringsted og Samsø kommuner; samlet med 6 til 7 årsværk i 1994 og fremefter. De øvrige kommuner agter at opprioritere tilsynsvirksomheden; bl.a. gennem udarbejdelse af miljøhandlingsplaner.

2.2 Sammenfatning af de kommunale tilsynsberetninger

I dette afsnit gives en sammenfatning af det de statistiske indberetningeskemaer, der følger de kommunale tilsynsberetninger.

Tallene er præsenteret på stort set samme måde som i de sidste par år, hvilket muliggør sammenligninger fra år til år.

De enkelt figurer kommenteres ikke særskilt, men danner grundlag for den sammenfattende beskrivelse af den kommunale tilsynsindsats i 1993 som er givet i det foregående afsnit.

Figur 1
Antal årsværk anvendt på miljøopgaver for årene 1988 til 1993.

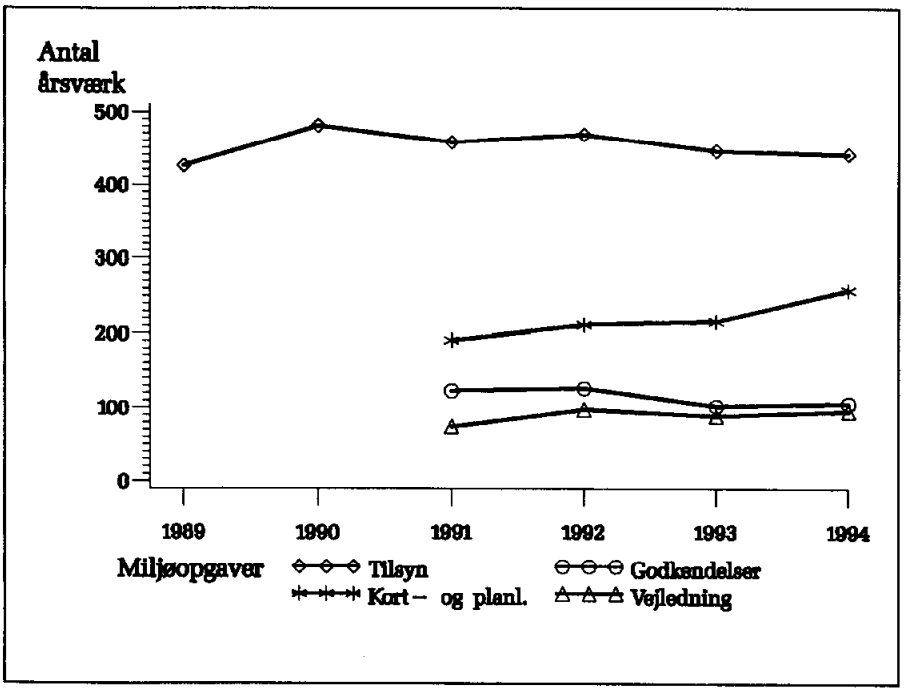

Figur 2
Antal årsværk anvendt på miljøopgaver for årene 1988 til 1993.

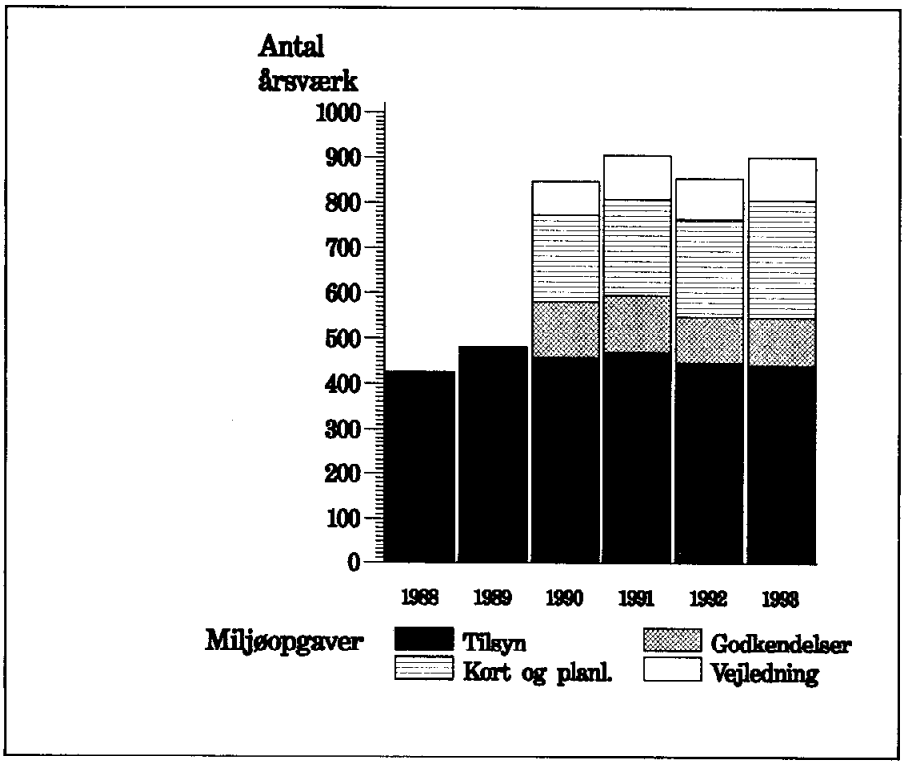

Figur 3
Antal årsværk anvendt til miljøopgaver fordelt på h.h.v. egen forvaltning, MLKE og andre.

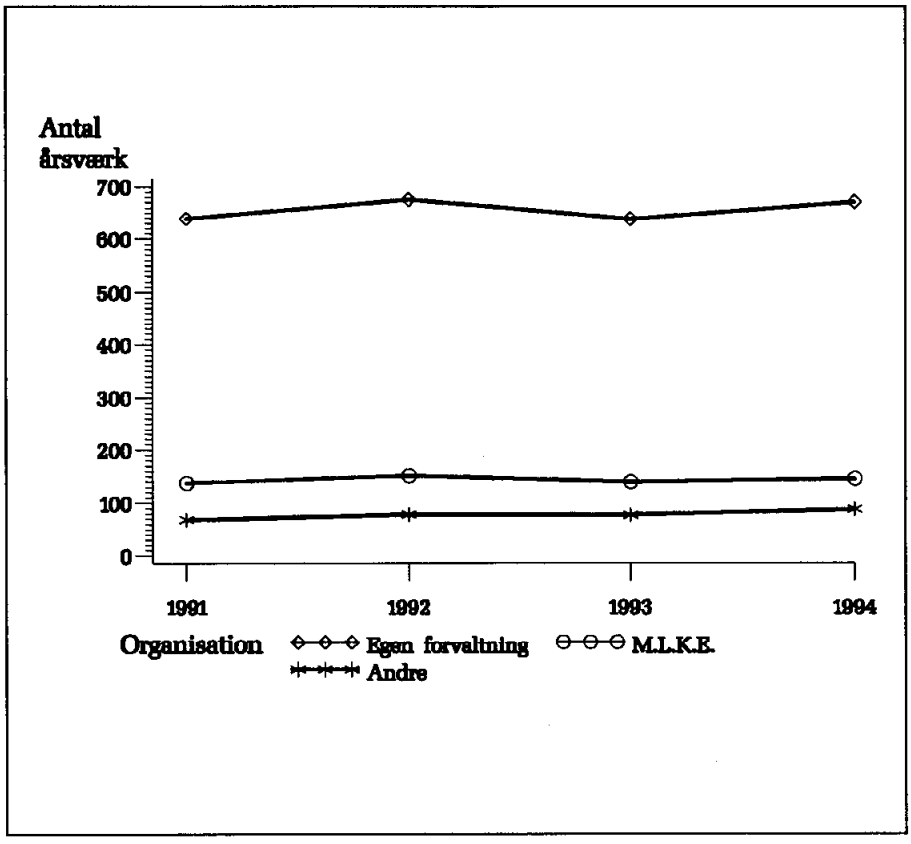

Figur 4
Antal tilsynsobjekter for årene 1988 til 1993.

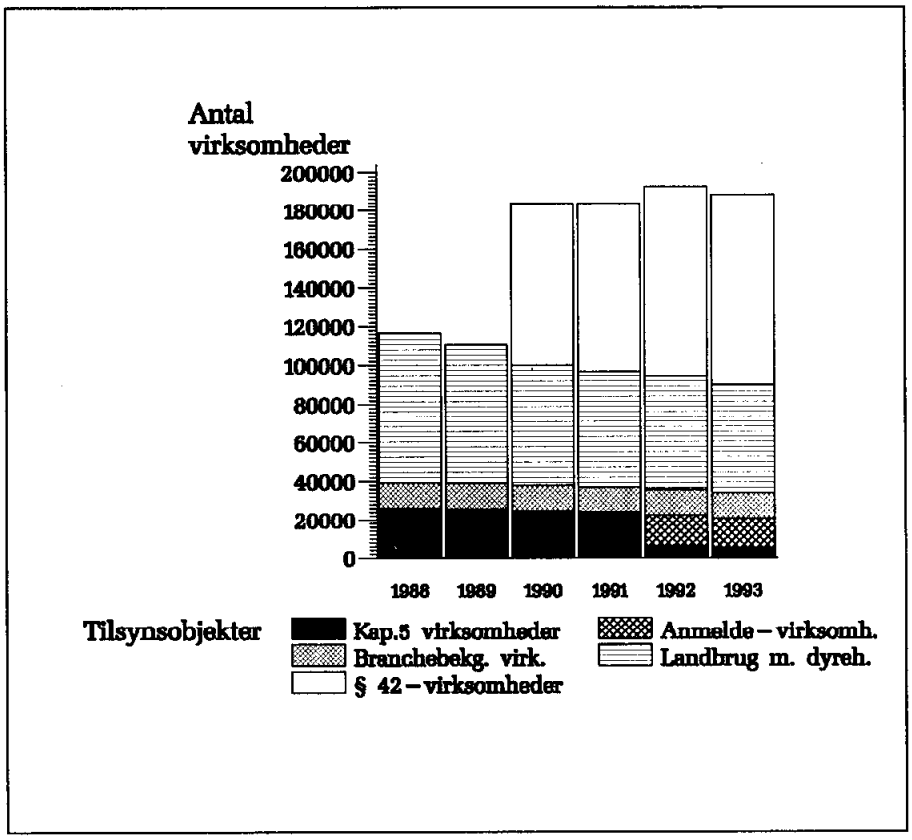

Figur 5
Antal årsværk anvendt til tilsyn fordelt på tilsynsobjekter. For årene 1990 - 1993.

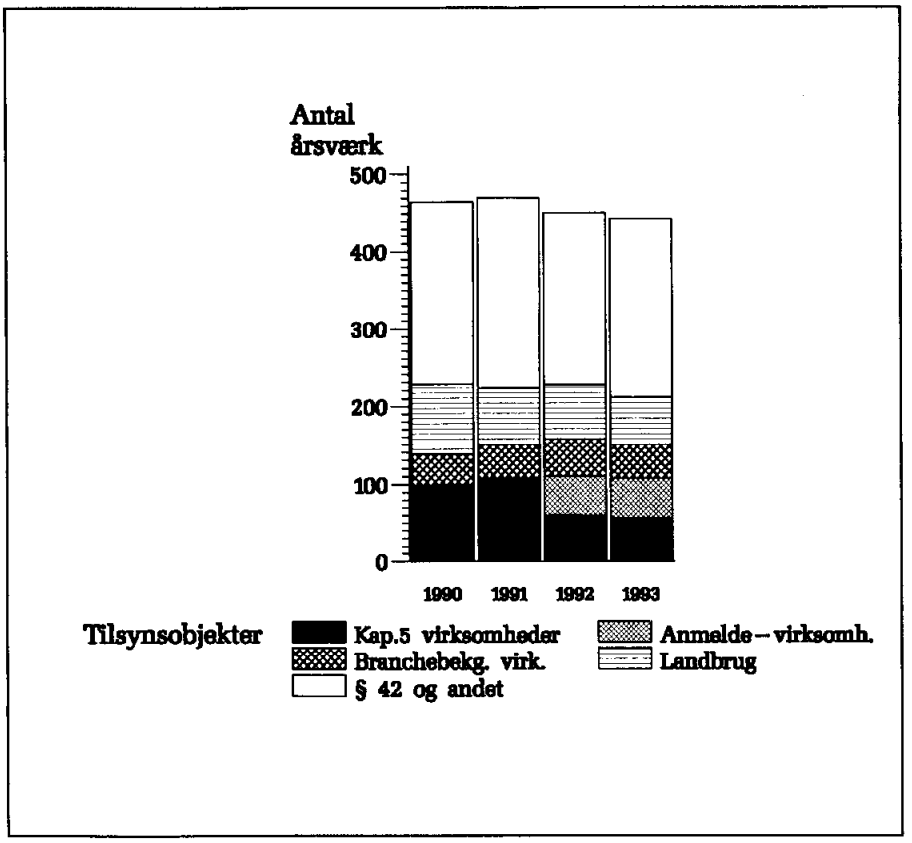

Figur 6
Antal besøgte virksomheder i forhold til antal registrerede virksomheder for en række tilsynsobjekter. For året 1993.

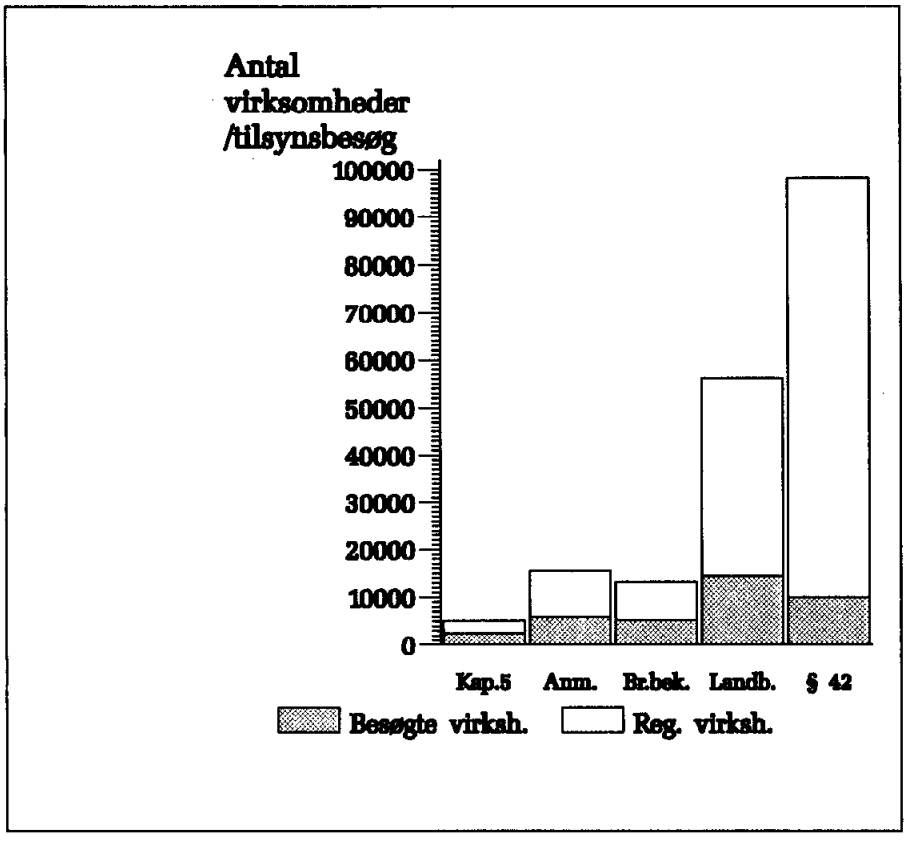

Figur 7
Antal håndhævelsesreaktioner i forhold til antal tilsynsbesøg for forskellige tilsynsobjekter.
For året 1993.

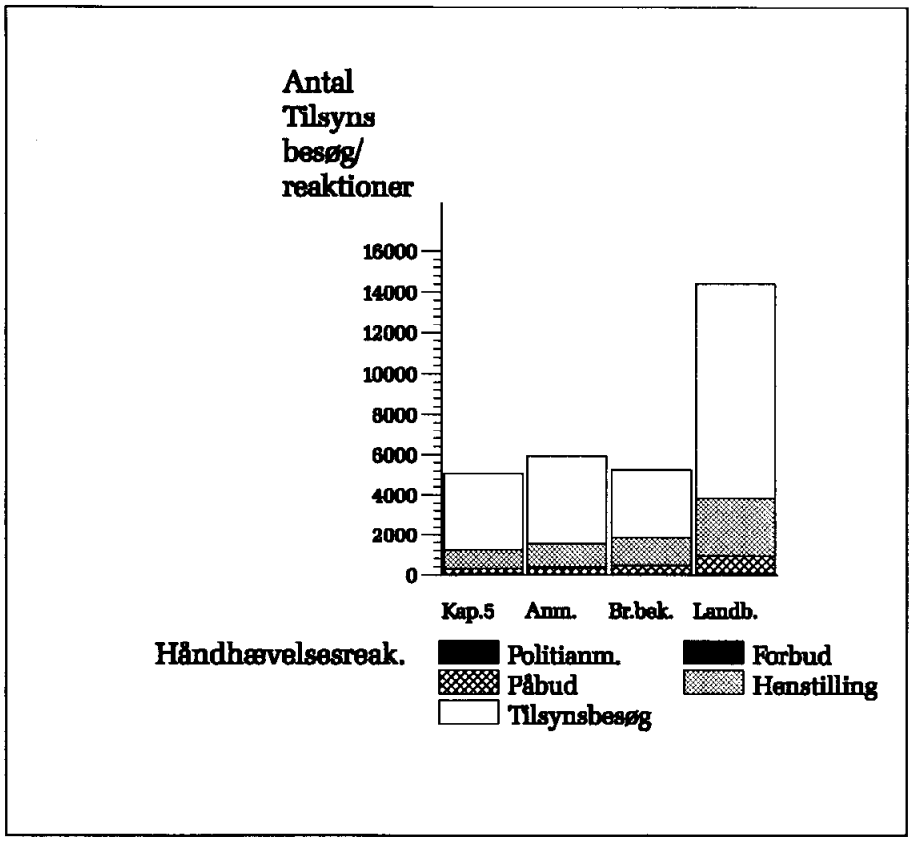

Figur 8.
Antal besøgte virksomheder i forhold til antal tilsynsbesøg for en række tilsynsobjekter.
For året 1993.

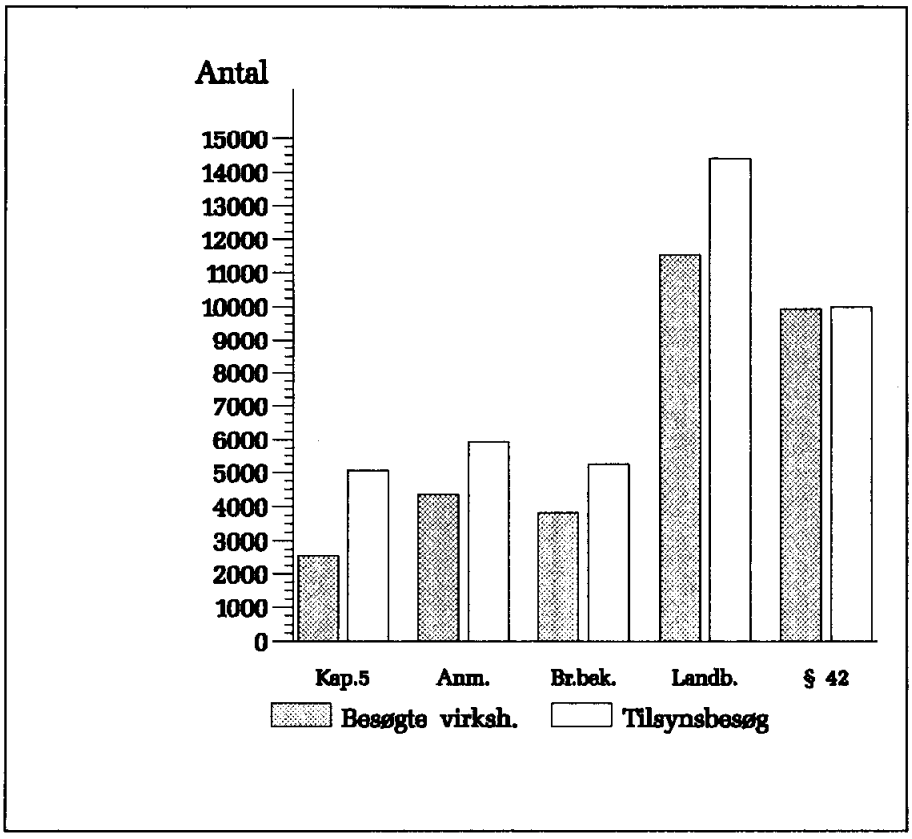

Figur 9.
Antal besøgte kap.5 virksomheder og anmeldevirksomheder i forhold til antallet af registrerede virksomheder.
For årene 1990 - 1993.

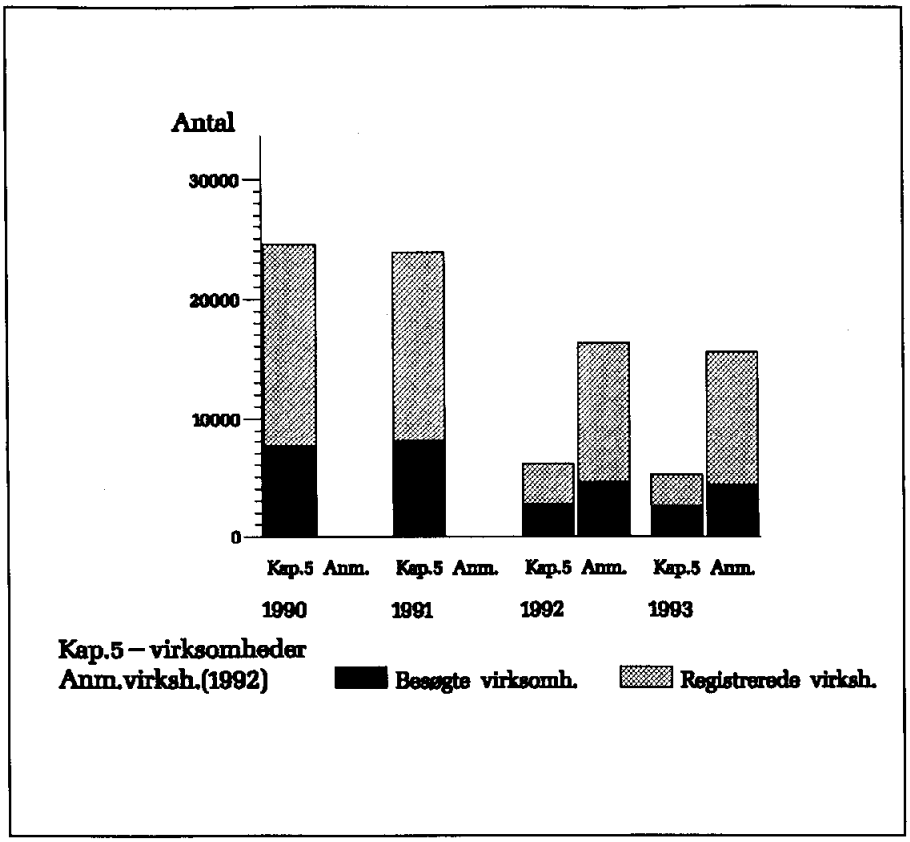

Figur 10.
Antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til antallet af tilsynsbesøg på kap.5 virksomheder og virksomheder omfattet af anmeldeordningen.
For årene 1990 - 1993.

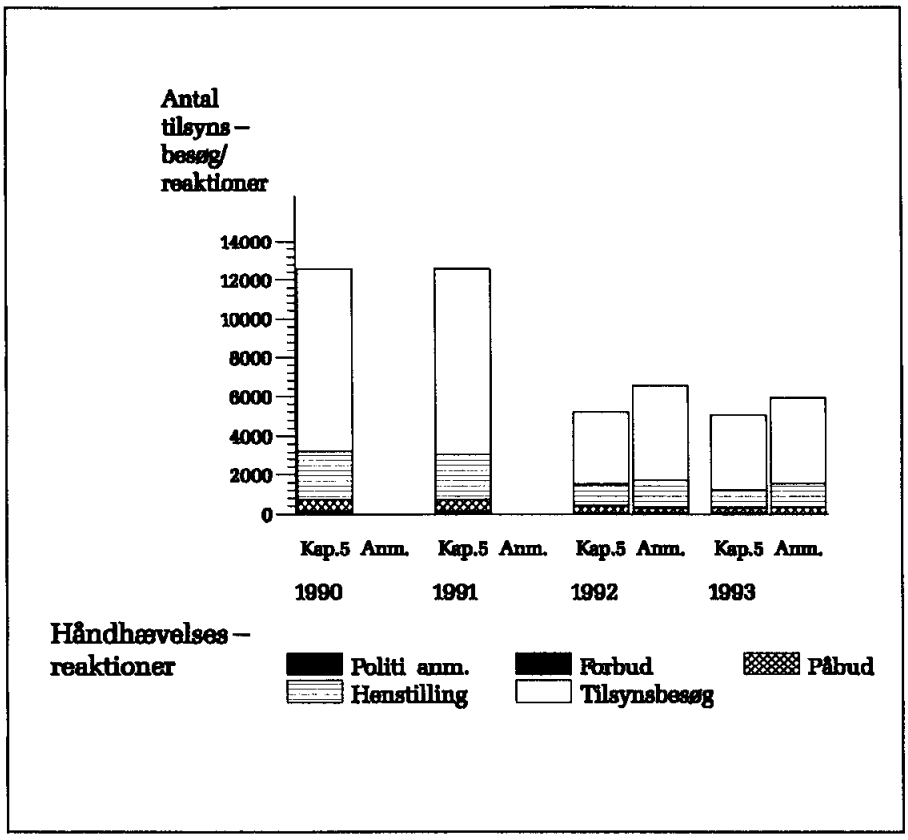

Figur 11
Antal besøgte landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold i forhold til antallet af registrerede landbrug.
For årene 1990 - 1993.

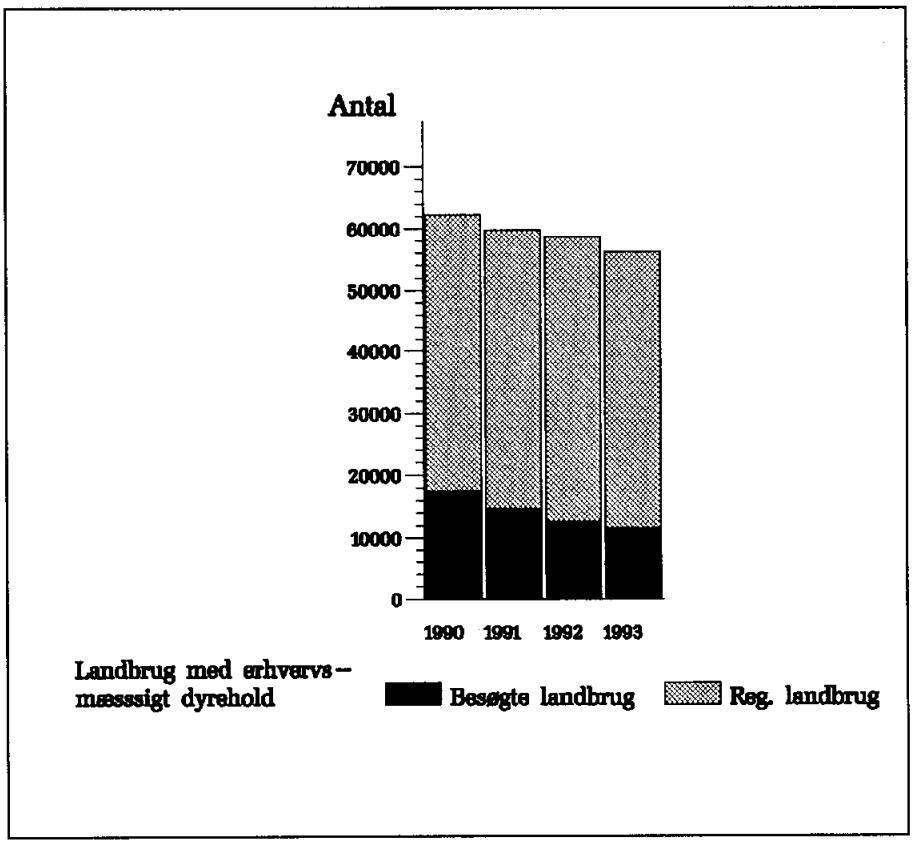

Figur 12.
Antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til antallet af tilsynsbesøg på landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold..
For årene 1990 - 1993.

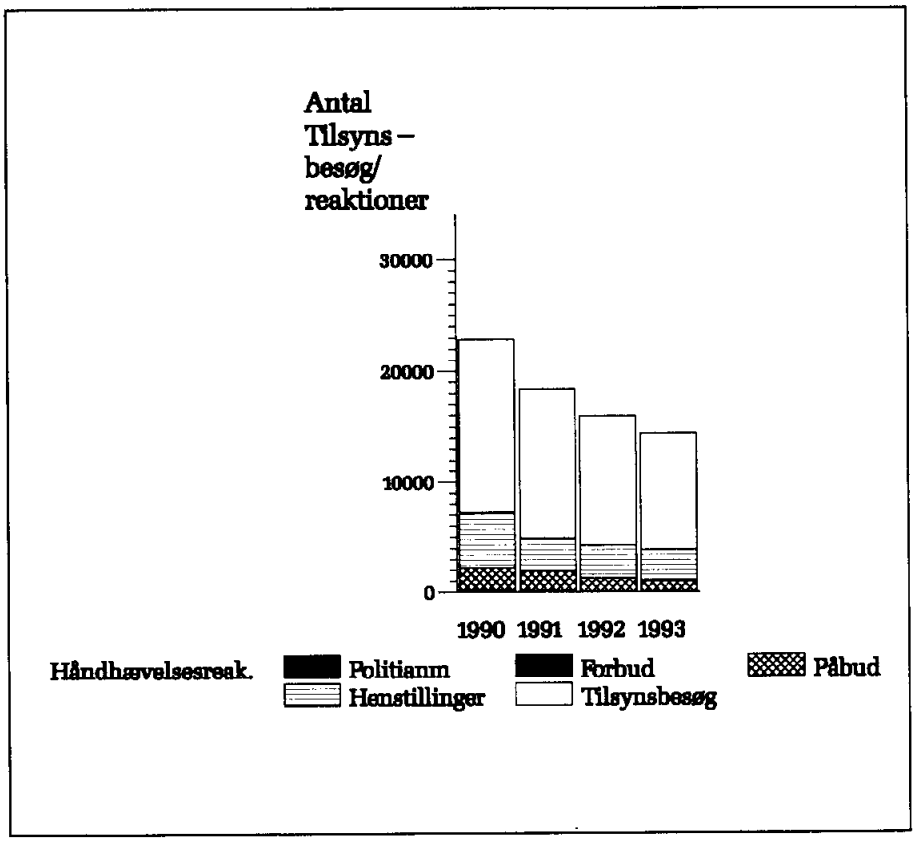

2.2.1 **Kommentarer til bilag 1 - 3**

Bilag 1

På bilag 1 er for de enkelte kommuner vist, hvorledes forholdet er mellem tilsynsopgaven og ressourcerne. Antallet af tilsynsobjekter dækker Kap.5-virksomheder, virksomheder omfattet af anmeldeordningen og branchebekendtgørelser samt landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold.

Bilag 2

På bilag 2 er for hver kommune vist det gennemsnitlige antal år mellem hvert tilsynsbesøg på kap.5-virksomheder og virksomheder omfattet af anmeldeordningen. Oplysningerne bygger på indberetningerne for tre år, nemlig 1991, 92 og 93.

Set på landsplan går der i gennemsnit mellem to til tre år mellem hvert tilsynsbesøg på disse virksomheder.

Bilag 3

På bilag 3 vises for hver kommune det gennemsnitlige antal år mellem hvert tilsynsbesøg på landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold.

På landsplan går der i gennemsnit ca fire år mellem hvert tilsynsbesøg på landbrugene.

2.3 Status for kommunale spildevandsplaner

Som følge af miljøbeskyttelsesloven fra 1974 blev de første kommunale spildevandsplaner udarbejdet i midten af 70'erne. Med miljøbeskyttelsesloven krævedes det, at alle kommuner skulle have en samlet plan for spildevandsbortskaffelsen i kommunen og i forbindelse hermed skulle redegøre for konsekvenserne af planen, både teknisk, økomomisk og ikke mindst miljømæssigt. Disse spildevandsplaner er i de efterfølgende år blevet revideret eller tilknyttet tillæg både som følge af byudvikling i kommunerne samt skærpede miljømæssige krav som følge af Recipientskvalitetsplaner samt Vandmiljøplanen.

2.3.1 Spildevandsplanernes indhold og revision

Efterfølgende er anført resultater af en spørgeskemaundersøgelse i kommunerne i 1993 vedrørende blandt andet spildevandsplaner.

Nedenstående fig. 13 viser hvornår spildevandsplanerne sidst er blevet revideret. Tallene er baseret på 266 kommuner og de manglende svar (11 kommuner) kan skyldes, at revision af planer her pågår og endnu ikke er vedtaget. Der er ingen fastsatte krav til tidspunkt for opdatering af spildevandsplaner, men sker der væsentlige ændringer i regionplanen medfører dette normalt en revision af spildevandsplanen. I stedet for en total ændring af planerne kan der udarbejdes mindre tillæg som supplement, disse vil som regel være affødt af konkrete sager.

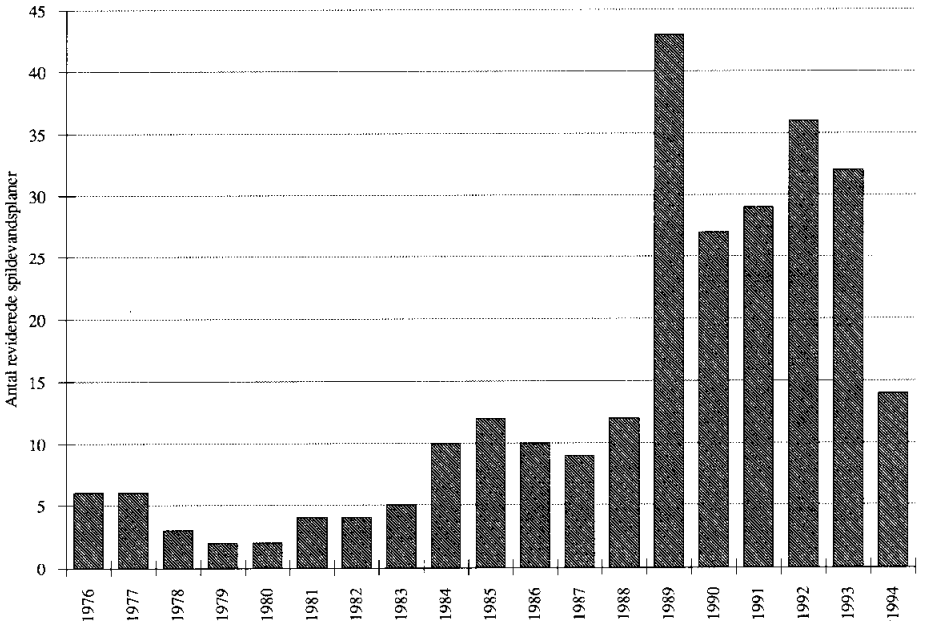

Figur 13
Kommunernes revision af spildevandsplanerne opgjort i perioden 1976 til 1994.

Af figuren kan beregnes, at 69 % af spildevandsplanerne er blevet revideret efter 1989, hvilket højest sandsynligt skyldes ændrede regionplaner og den af folketinget vedtagne Vandmiljøplan. Mange recipientkvalitetsplaner blev først færdiggjort i midten af 80'erne og de endelige retningslinier for vandkvaliteten optaget i regionplanen, hvilket afstedkom krav til renseanlæggene, ligesom Vandmiljøplanen ændrede på planlægningsgrundlaget i mange kommuner og medførte behov for en revision af kommunernes spildevandsplaner.

I forlængelse af ændringen af Miljøbeskyttelsesloven i 1983, hvor der skete en præcisering af bestemmelserne om recipientkvalitetsplanlægning, ses en lille stigning i antallet af reviderede spildevandsplaner - omkring 1984.

En spildevandsplan må ikke stride imod regionplanen og de deri optagne retningslinier for kvaliteten og anvendelsen af vandløb, søer og kystvande. I spildevandsplanerne skal der i hovedtræk beskrives, hvorledes planen forholder sig til bl.a. regionplanen og til vandløbenes fysiske tilstand. Kommunerne skal virke for opfyldelsen af regionplanernes målsætning og er dermed inddirekte forpligtet til at redegøre for hvorledes og med virke hjælpemidler målsætningerne kan opfyldes.

Undersøgelsen har tilsvarende vist, at der for en række kommuner (ca. 25%) ikke i spildevandsplanerne er indeholdt en vurdering af tiltag med henblik på opfyldelse af regionplanernes målsætning. En del af grunden til dette kan være, at en sådan planlægning i dag finder sted under mere uformaliserede rammer end tidligere. Dermed anvendes regionplanerne i praksis i mindre grad som et selvstændigt operationelt grundlag for den videre administration og opfølgning.

Et andet element er, at når ikke alle kommuner ved indberetningen har kunnet svare bekræftende, kan det skyldes, at mange af spildevandsplanerne er af ældre dato. På daværende tidspunkt har det ikke været præciseret nærmere i hvilket omfang disse spildevandsplaner skulle indeholde en vurdering af målsætningerne beskrevet i de tidligere recipientkvalitetsplaner og senere hen regionplaner. Desuden har der været områder, hvor kommunen ikke har set sig i stand til at vurdere, hvorvidt målsætningen kunne opfyldes.

Kommunerne blev tilsvarende spurgt om, hvorvidt spildevandsplanen indeholdt henholdsvis en tidsfølge og et budget, hvilket er et krav til udformningen af spildevandsplanerne. Hovedparten af kommunerne (93%) har en spildevandsplan med en tidsplan og tilsvarende har 89% af kommunerne en spildevandsplan med et budget.

2.3.2 **Kloakering**

I 1981 udarbejdede Miljøstyrelsen en sektorredegørelse for status og udviklingstendenser i den kommunale spildevandsplanlægning /1/. Denne redegørelse tog udgangspunkt i kommunernes forholdsvise nye spildevandsplaner og på baggrund af disse udarbejdede Miljøstyrelsen udviklingstendenser indenfor kloakering og spildevandsrensning. Miljøstyrelsen fastlagde et plantidspunkt til 1990, idet man vurderede,

at de fleste kommuners spildevandsplaners plan-del opererede med tidshorisonten 1990 eller deromkring.

Undersøgelsen viste, at de første spildevandsplaner opererede med planer om nykloakering således, at der i 1990 ville være et kloakeret areal på 239.480 ha, hvor de nye indberetningsdata opgør det kloakerede areal til ca. 223.000 ha (opgørelserne fra 1993). Udbygningstakten har altså ikke været så stor som forventet i starten af 80'erne.

De kloakerede arealer fordeler sig med 125.000 ha på separat kloakeret og 97.900 ha på fælles kloakeret områder ved opgørelsen i dag. Tallene for 1990 /1/ var vurderet til henholdsvis 134.135 ha og 71.894 ha. At det fælleskloakerede areal i dag er større end man havde vurderet kan begrundes med, at man i mange situationer har bibeholdt de fælleskloakerede arealer og har bygget flere overløbsbygværker og bassiner tilknyttet disse spildevandsanlæg i stedet for at separere spildevandsledningerne.

Dette giver sig således også udtryk i det faktum, at der i dag er ca. 5300 overløbsbygværker, hvor man forventede, at der i 1990 /1/ kun ville være 3.861 overløbsbygværker i forbindelse med de fælleskloakerede arealer. Dette kan skyldes to forhold. Dels at vi har fået en bedre opgørelse af antallet af overløbsbygværker end man havde i 1981 og dels at man ikke har separeret så mange fælleskloakerede områder, som man havde forventet i 1981. Men hensyn til udløb fra separat kloakerede områder forventede man, at der i 1990 ville være 6.965, mens opgørelsen i dag viser 8.754. Dette stemmer overens med, at man i starten af 80'erne forventede en markant stigning i antallet af udløb.

2.3.3 **Rensning af spildevandet**

I dag er ca. 1400 kommunale anlæg (>30 PE) omfattet af spildevandsplanen og ca. 390 private anlæg (>30 PE). I redegørelsen /1/ opererede man ikke med anlæg større end 30 PE, så en direkte sammenligning kan ikke foretages, men derimod kan antallet af anlæg større end 200 PE anvendes som sammenligningsgrundlag. I rapporten fra 1981 /1/ skønnede man, at der i 1990 ville være 1380 renseanlæg større end 200 PE, hvor der i dag er opgjort 1000 renseanlæg større end 200 PE. Der er således sket en væsentlig reduktion i antallet af renseanlæg. I 1981 vurderede man ligeledes, at der ville være 1657 renseanlæg mindre end 200 PE, hvor der i dag er ca. 400 renseanlæg beliggende i intervallet 30 PE til 200 PE.

Siden begyndelsen af spildevandsplanlægningen og gennemførelsen af Vandmiljøplanen er der sket en markant udvikling i både kvalitet og kapacitet af spildevandsrensningen. Mange kommunale renseanlæg er således blevet udbygget med bedre rensemetoder, kapaciteten er forøget og kvaliteten af spildevandsrensningen er forbedret.

Samtidig er spildevandsrensningen blevet centraliseret, hvilket har givet udslag i, at mange mindre anlæg er blevet nedlagt og der forventes også fremover et fald i antallet af renseanlæg.

2.3.4 Fremtidigt arbejde med spildevandsplaner

I 1989 på grund af kommunernes økonomiske situation samt ønsket om at fastholde tidsplanen for udbygningen af de store renseanlæg blev der udsendt en vejledning /2/, hvoraf det fremgik, at højest prioritet på kloakeringsområdet bør gives til investeringer til forebyggelse af yderligere belastning på renseanlæggene og påvirkning af recipientkvaliteten.

Det blev derfor henstillet til kommunerne, at undlade kloakering af tyndtbefolket områder og foretage byggemodning af arealer i større omfang, dog uden herved at gribe ind i de enkelte kommuners adgang til gennem deres spildevandsplaner at beslutte hvilke områder, der påtænkes kloakeret. Henstillingen betød for nogle kommuners spildevandsplaner en forskydning af tidsplanerne.

Med baggrund i den økonomiske aftale om kommunernes økonomi blev det henstillet, at man for så vidt angår mindre renseanlæg i perioden frem til 1994 udskyder krav, der ikke i forhold til omkostningerne har en væsentlig effekt på opfyldelsen af målsætningerne for vandområderne.

Det forventes derfor, at det fremtidige arbejde i kommunerne med at revidere spildevandsplanerne vil være:

- krav til mindre renseanlæg, som blev udskudt som følge af, at de større anlæg som ifølge Vandmiljøplanen først skulle udbygges.

- en planlægning af kloakering og spildevandsbehandling i de områder uden for kloakopland, hvor målsætningerne for vandområderne tilskriver en forbedret spildevandsrensning og hvor løsningen er etablering af en kommunal kloakering eller en fælles privat løsning.

- en regulering af regnvandsbetingede udløb ved etablering af flere bassiner med det formål at opfylde vandområdernes målsætning.

/1/ Miljøstyrelsens sektorredegørelse for status og udviklingstendenser i den kommunale spildevandsplanlægning, Miljøstyrelsen, marts 1981.

/2/ Miljøministeriets vejledning af 22. december 1989 vederørende prioritering af anlægsarbejder fór den del af det kommunale spildevandsanlæg, der ikke berøres af Vandmiljøplanen.

3 Amtskommunernes tilsynsindsats

Amterne fører tilsyn med en række særligt forurenende virksomheder, herunder lossepladser og dambrug. Amterne fører også tilsyn med de kommunalt ejede virksomheder, anlæg og rensningsanlæg. Endelig fører amterne tilsyn med miljøtilstanden i omgivelserne, herunder recipienttilsynet.

3.1 Tilsynsindsatsen i 1993

3.1.1 Virksomhedstilsynet

Stabilt antal årsværk

Amternes årsværkforbrug i 1993 - 320,9 årsværk - er stabilt i forhold til ressourcerne i 1993 (318,2 årsværk).

Også med hensyn til ressourcefordelingen på de forskellige tilsynsopgaver er der kun mindre udsving (fig.14).

Recipienttilsynet er langt den største post på oversigten over udgifter til fremmede tjenesteydelser i forbindelse med tilsynet (Fig.15). Udgifterne anvendes her hovedsagelig til udførelse af analyser.

Udgifter til fremmede tjenesteydelser

Fra 1993 til 1994 er udgifterne til fremmede tjenesteydelser i forbindelse med recipienttilsynet faldet noget.

På Figur 16 og 17 er vist ressourceforbruget i de enkelte amter med hensyn til årsværk (Fig.16) og udgifter til fremmede tjenesteydelser (Fig.17).

Både med hensyn til årsværk og udgifter til fremmede tjenesteydelser er der store forskelle fra amtskommune til amtskommune. Disse forskelle afspejler i vid udstrækning forskelle i industristruktur og naturgrundlag fra amtskommune til amtskommune.

Virksomhedsantal

Antallet af virksomheder, som amtskommunen fører tilsyn med, blev reduceret med et par tusind virksomheder i forbindelse med listereduktionen i 1991.

Amtskommunerne fører nu tilsyn med ca 3000 virksomheder - ca 2/3 modtager tilsynsbesøg hvert år.

I gennemsnit ca hvert tredje tilsynsbesøg afdækker et eller andet forhold, der udløser en håndhævelsesreaktion fra amterne. Henstillinger er - ligesom i de kommunale forvaltninger - den almindeligste håndhævelsesreaktion, men i 1993 er påbuddene næsten ligeså hyppige som henstillingerne. Det skyldes i hovedsagen, at mange amter har intensiveret håndhævelsesindsatsen i forhold til dambrugene.

3.1.2 Virksomhederense egenkontrol

Prom-sagen

På baggrund af Prom-sagen i 1990/91, hvor en større kemikalievirksomhed blev grebet i snyd i forbindelse med virksomhedens egenkontrol, gav den daværende Miljøminister i forbindelse med et samråd med Folketingets Miljø- og planlægningsudvalg den 3.april 1991 tilsagn om, at vejlede amtskommunerne i at gennemgå egenkontrolvilkår for virksomheder med selvstændig udledning med henblik på at undgå lignende sager for fremtiden. I denne forbindelse ville ministeren fremlægge en redegørelse for amtskommunernes arbejde med at forbedre virksomhedernes egenkontrol på dette område.

Vejledning i egenkontrol

I 1991 udsendte Miljøstyrelsen en vejledning i udformning af egenkontrolvilkår til amtskommunerne.

Redegørelse fra amterne

Efter anmodning fra Miljøstyrelsen har amtskommunerne i forbindelse med tilsynsberetningen for 1993 redegjort for arbejdet med egenkontrolvilkår i årene 1992 og 1993 på baggrund af styrelsens vejledning med henblik på en samlet redegørelse om amtskommunernes indsats for en bedre egenkontrol i forb. med selvstændig udledning af spildevand.

Samtlige amter har redegjort for arbejdet med virksomhedernes egenkontrol.

Af redegørelserne fremgår, at amterne i almindelighed har mellem 1 og 10 virksomheder med større, særskilt udledning.

Ingen mistanke om snyd

Ingen amter oplyser at have konstateret eller haft mistanke om snyd ved egenkontrol.

5 amter oplyser direkte, at check ell. andet ikke har givet anledning til mistanke om snyd. Der oplyses dog ikke, hvorvidt vejledningen har været anvendt ell. lagt til grund for eventuelle vilkårsrevisioner.
2 amter oplyser, at vejledningen ikke har givet anledning til ændringer i virksomhedernes egenkontrolvilkår.

6 amter oplyser, at de i 1992-93 har ændret eller p.t. er i gang med at ændre virksomhedernes egenkontrolvilkår, så vilkårene er i overensstemmelse med vejledningen.

Rundspørget til amterne giver ikke grundlag for at antage andet, end at snyd med egenkontrol på virksomhederne er et sjældent forekommende fænomen.

Det kan konkluderes, at amterne i almindelighed er meget opmærksomme på, at snyd ikke må forekomme.

For at modvirke snyd fastsættes i almindelighed egenkontrolvilkår, der opfylder de i Miljøstyrelsens 1991-vejledning anførte anbefalinger.

Ca. halvdelen af amterne har efter udsendelsen af vejledningen revideret virksomhedernes egenkontrolvilkår, så vilkårene opfylder vejledningens anbefalinger.

3.2 Sammenfatning af de amtskommunale tilsynsberetninger
Tilsynet med virksomheder

I dette afsnit gives en ammenfatning af de statistiske oplysninger i indberetningsskamaeme om virksomhedstilsynet.

De enkelte figurer konmmenteres ikke særskilt, men danner grundlag for den sammenfattende fremstilling, som gives i det foregående afsnit.

Figur 14
Antal årsværk til miljøtilsyn i amterne opdelt på tilsyn i alt, virksomhedstilsyn, tilsyn med rensningsanlæg og recipienttilsyn. For årene 1990 - 1993.

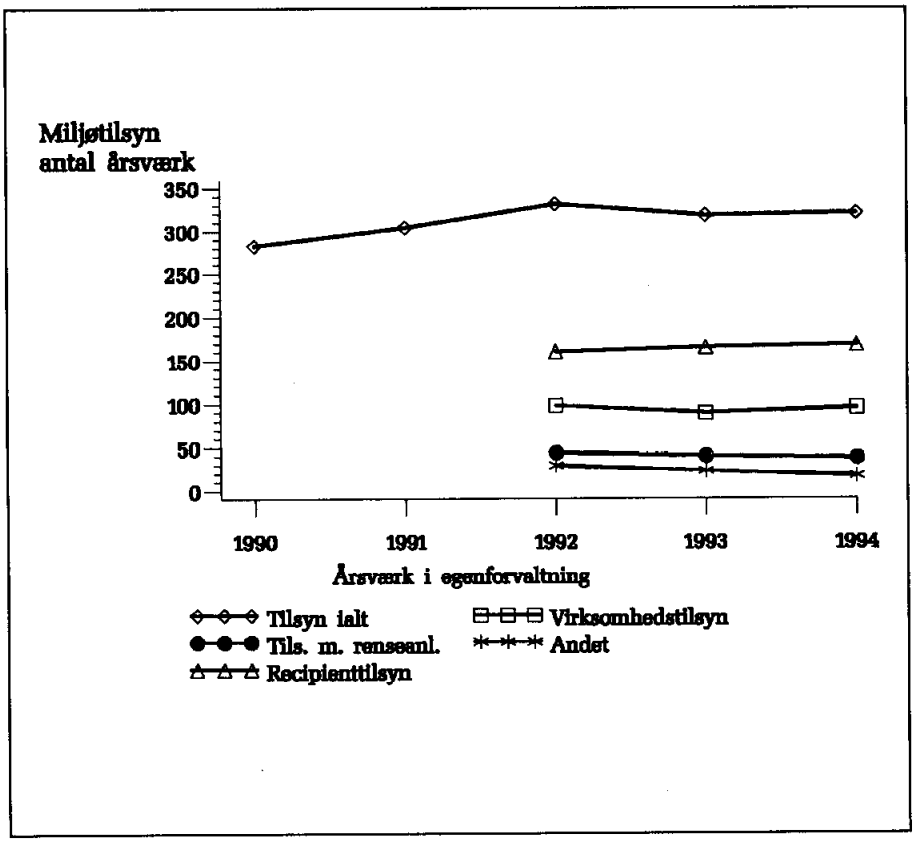

Figur 15
Udgifter til fremmede tjenesteydelser i forbindelse med amternes miljøtilsyn. For årene 1990 - 1993.

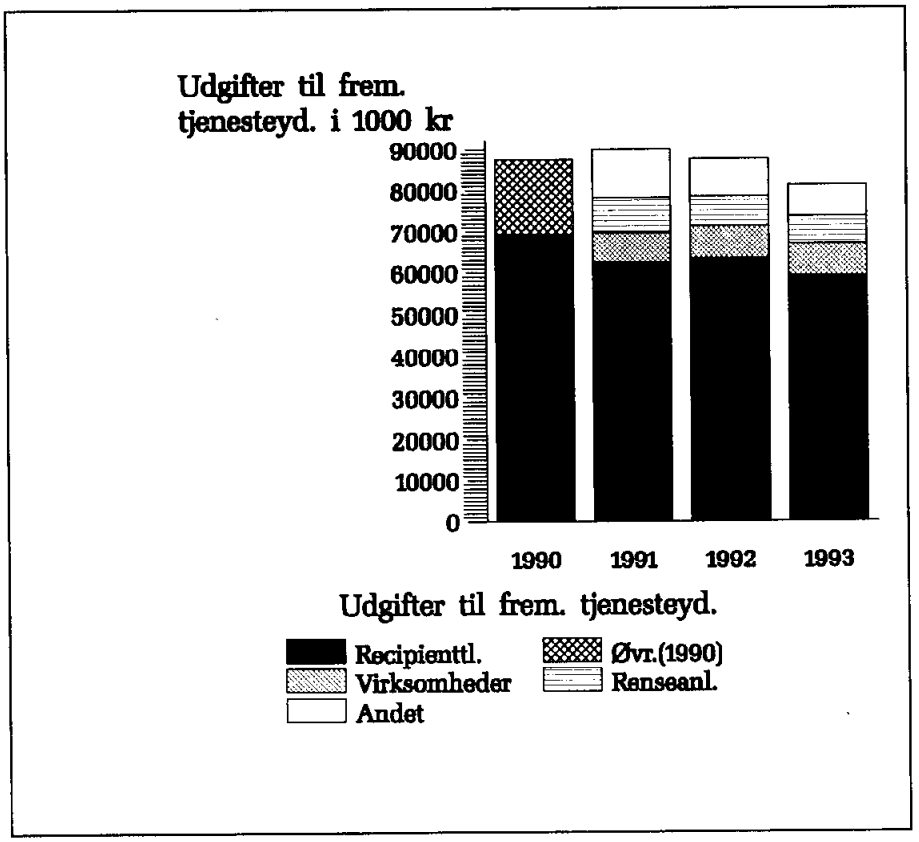

Figur 16
Antallet af årsværk fordelt på de forskellige tilsynsopgaver.
For samtlige amter 1993.

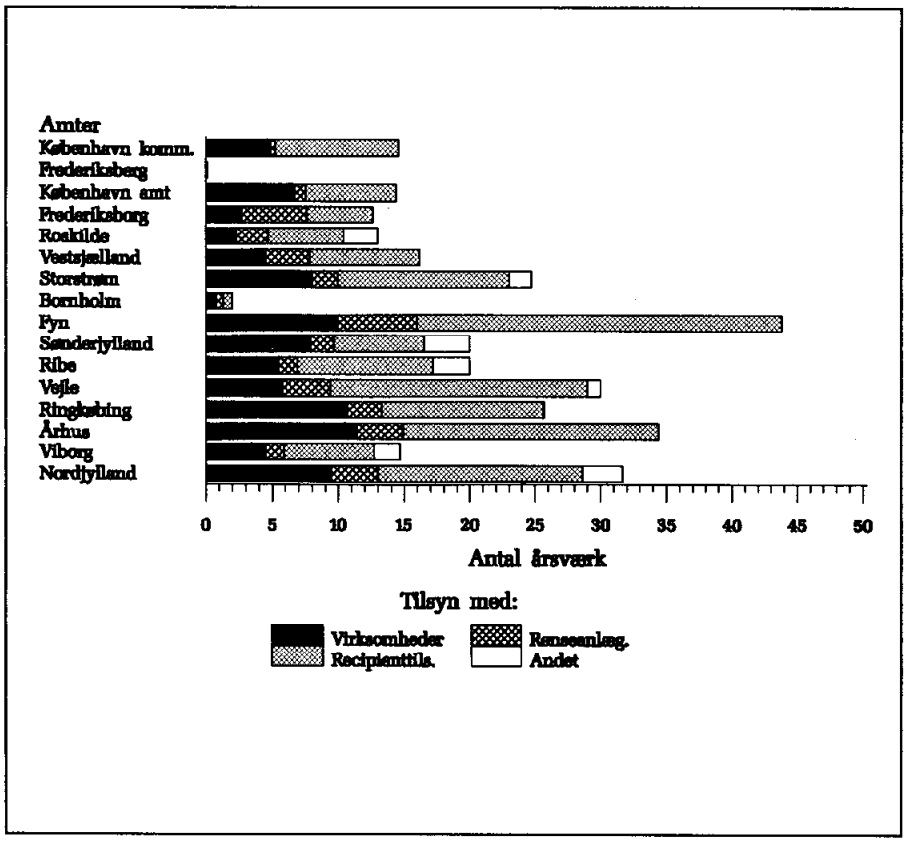

Figur 17
Udgifter til fremmede tjenesteydelser fordelt på tilsynsopgaver.
For 1993

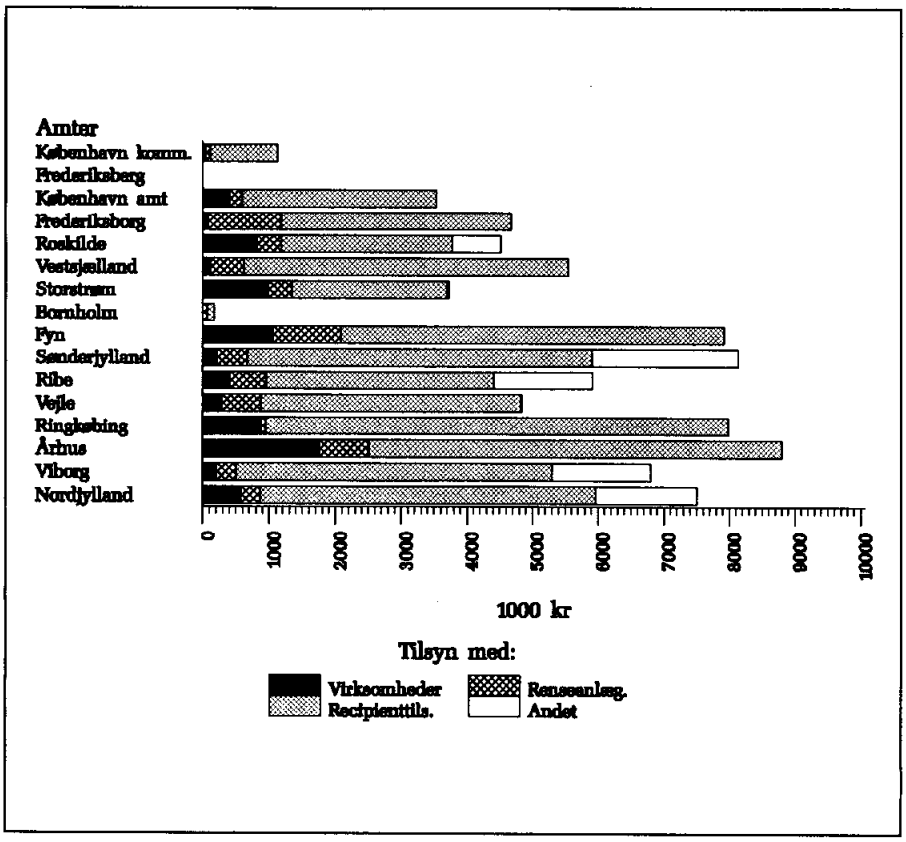

Figur 18
Antal besøgte virksomheder i forhold til antallet af registrerede virksomheder. For 1993.

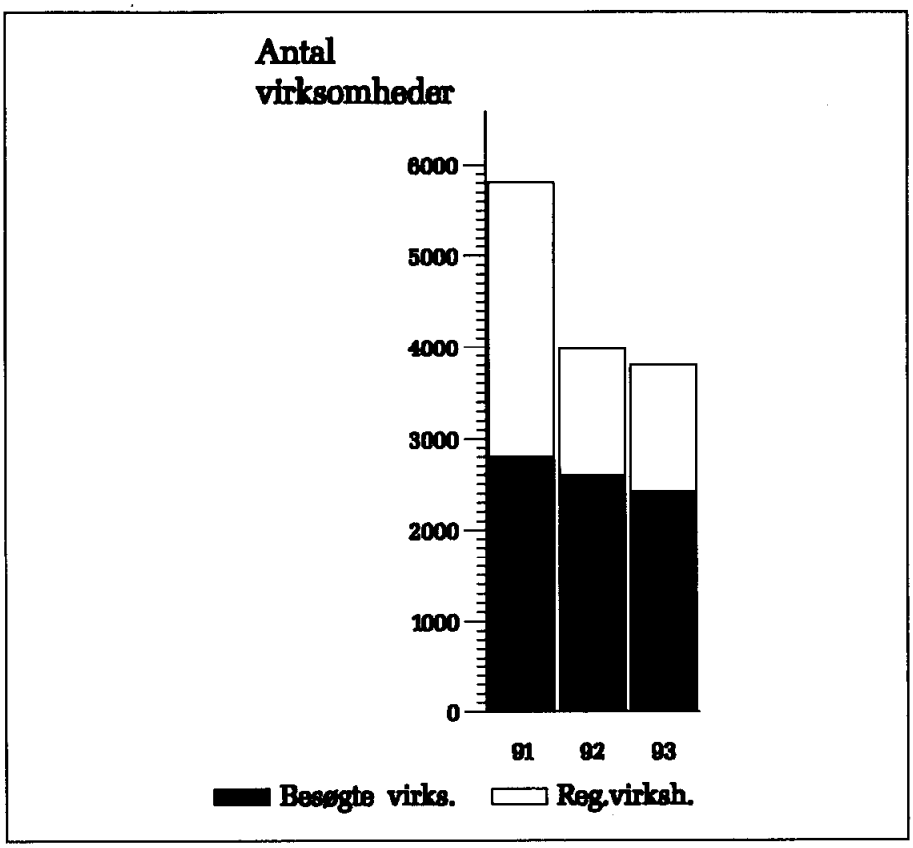

Figur 19
Antal og art af håndhævelses reaktioner i forhold til antallet af tilsynsbesøg. For 1993.

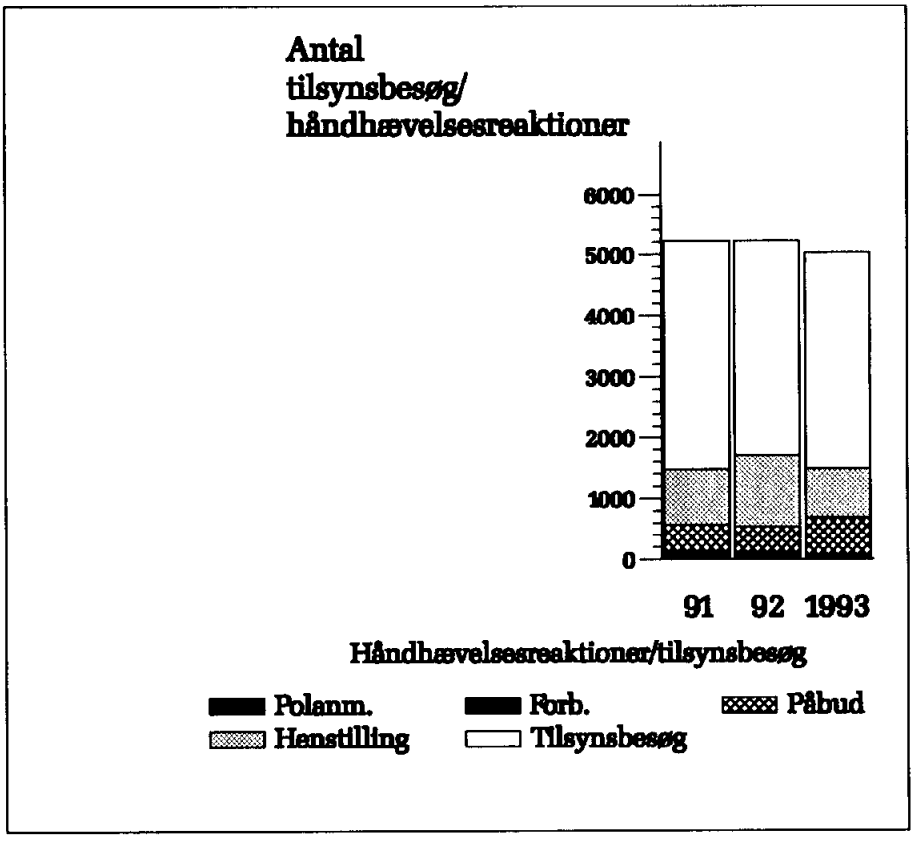

3.3 Tilsyn med renseanlæg

Tilsynsindberetning

Udover de oplysninger vedrørende tilsynet, som er indeholdt i de indberettede data i henhold til overvågningsprogrammet, har Miljøstyrelsen fra amtskommunerne fået en række supplerende oplysninger til brug for udarbejdelse af særlige tilsynsredegørelser.

Det vil sige, at de resultater, der præsenteres i det følgende, ikke alene stammer fra de indberettede data indhentet fra overvågningsprogrammet, og at der er i visse tilfælde mindre uoverensstemmelser i talmaterialet fra de to indberetninger. Uoverensstemmelserne er imidlertid så små, at de er uden betydning for det samlede resultat.

3.3.1 Dataindberetningen

Indberetningen

De indberettede data indeholder oplysninger om antallet af kommunale renseanlæg i hvert amt. For hvert renseanlæg opgives antallet af besøg, indløbsprøver og udløbsprøver. Amtet oplyser tilsvarende antallet af anlæg med kontrollerede krav, herunder om der er overskridelser i forhold til de fastsatte krav og i så fald hvilke konsekvenser det har for recipienterne. Som en del af tilsynet indberettes yderligere, hvilke sanktioner amterne har foretaget, når et anlæg ikke har overholdt kravværdierne.

Recipient-påvirkning

Med hensyn til påvirkningen af recipienterne skelnes mellem følgende fire kategorier.

1 En påvirkning, der vurderes at have en betydning generelt for vandkvaliteten i recipientområdet, hvortil det udledes.

2 En påvirkning, der vurderes at have betydning for vandkvaliteten i en større, men begrænset del af recipientområdet, hvortil det udledes.

3 En påvirkning, der vurderes kun at have betydning for vandkvaliteten lokalt omkring udledningsstedet.

4 Ingen påvirkning.

Håndhævelse

I indberetningen er ydermere skelnet mellem fire typer for håndhævelse i forbindelse med overskridelse af udledningskravene. Disse betegnes retlig lovliggørelse, henstilling, påbud og politianmeldelse.

"Andet"

De renseanlæg, hvor der er sket kravoverskridelse, men ikke er foretaget nogen af de ovennævnte håndhævelser placeres under "andet". Denne kategori anvendes i de tilfælde, hvor anlæg er under indkøring, ombygning, reparation eller udbygning. Tilsvarende ved anlæg, der er nedlagt i løbet af 1993 og anlæg, der skal nedlægges i 1994. Anlæg, hvor sagen er under behandling eller hvor en fornyelse af udledningstilladelsen behandles er tilsvarende placeret under denne kategori. Endelig er der de anlæg, hvor amtet har konkluderet, at overskridelsen er af underordnet betydning eller hvor amterne ikke har samtlige analyseparametre.

I denne forbindelse skal det bemærkes, at nogle amter har registreret en overskridelse, men ikke nødvendigvis har angivet nogle bemærkninger ved håndhævelser.Tilsvarende har nogle amter ikke færdiggjort behand-lingen

af sagerne, hvorfor der ikke er registreret nogle håndhævelser. Disse anlæg er ligeledes placeret under "andet".

3.3.2 Resultater af indberetningen

Tilsynsbesøg

Der er i alt i tilsynsindberetningen registreret 1.433 kommunale renseanlæg og i 1993 er gennemført 3.890 tilsynsbesøg på 1.323 af disse anlæg, svarende til, at anlæggene gennemsnitligt er besøgt ca. 3 gange om året. Antallet af renseanlæg stemmer ikke helt overens med det antal, der er registreret i overvågningsprogrammet.

Antal prøver

Amtskommunerne har i alt udtaget 1.895 indløbsprøver og 4.151 udløbsprøver, svarende til, at der i gennemsnit er udtaget 1,4 indløbsprøve og 3,1 udløbsprøve pr. besøgt anlæg.

Egenkontrol

Udover amternes tilsynskontrol har kommunerne gennemført en egenkontrol, således at det samlede antal udløbsprøver andrager ca. 12.000.

Kontrolberegning

Af de 1.433 kommunale renseanlæg er der på de 1.331 foretaget en kontrolberegning af om udledningstilladelsens stillede vilkår overholdes. Resultaterne viser, at der på 356 anlæg er overskridelse af en eller flere krav svarende til ca. 25 % af det totale antal renseanlæg.

Grunden til, at ikke alle renseanlæg med en meddelt udledningstilladelse er blevet kontrolleret skyldes enten, at anlægget er blevet nedlagt i kontrolperioden (1993) eller, at der er for få analyseværdier til at kunne foretage en kontrolberegning.

Af fig. 20 fremgår antallet af kommunale renseanlæg og tilsvarende antallet af renseanlæg med kravoverskridelser opdelt på amter.

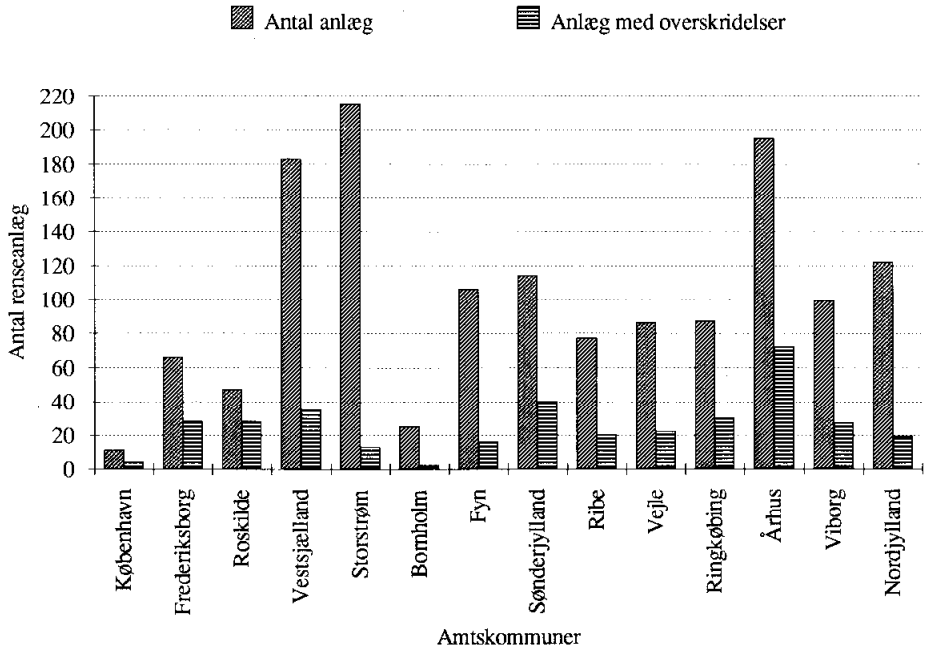

Figur 20
Det totale antal af kommunale renseanlæg og herunder antal af anlæg med kravoverskridelser opdelt på amter.

Overskridelser

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav blev i 1989 opgjort til 39 %, i 1990 til 36 %, i 1991 til 36 %, i 1992 til 30 % og i 1993 til 27 %. Der ses altså et fald i antallet af overskridelser i procent af antallet af kontrollerede anlæg fra 1989 til 1993. Fig. 21 viser antallet af kontrollerede anlæg og det totale antal renseanlæg for perioden 1989-1993 for hele landet.

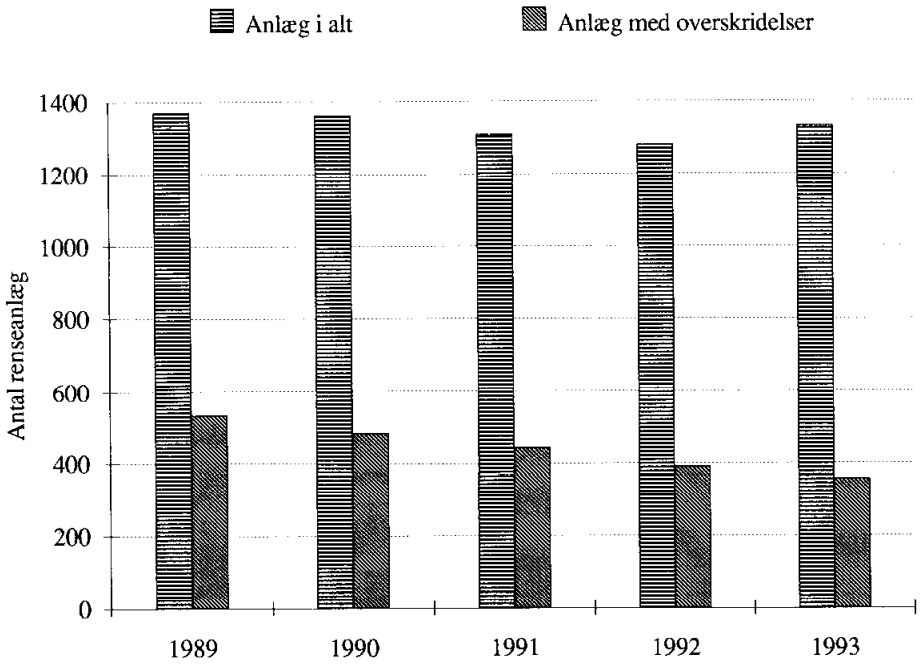

Figur 21
Udviklingen i det totale antal kontrollerede kommunale renseanlæg og antallet af anlæg med overskridelser for hele landet opgjort for perioden 1989- 1993.

Bedre anlæg

Som det fremgår af fig. 21 er antallet af kontrollerede anlæg med krav steget i forhold til de øvrige år. Dette skal ses i relation til, at antallet af renseanlæg er blevet mindre i forhold til de forrige år. Stigningen er da udtryk for, at flere anlæg er blevet kontrolleret i 1993. Tilsvarende ses, at antallet af anlæg med overskridelser er blevet mindre, hvilket synliggør den procentvise formindskelse, der er registreret i 1993.

Recipientpåvirkning

Som en del af indberetningen har amterne vurderet, hvilke påvirkninger kravoverskridelserne har på recipienterne. Idet der benyttes de tidligere - nævnte kategorier for recipientpåvirkning fås, at amterne for 50% af overskridelserne har vurderet, at der er tale om en mindre, lokal påvirkning af vandområderne (kategori 3), ca. 16% af overskridelserne har haft en større påvirkning (kategori 2), mens 1% af overskridelserne har bevirket en generel betydning for vandkvaliteten (kategori 1). I 33% af tilfældene har amterne vurderet, at overskridelserne ingen betydning har for vandkvaliteten (kategori 4). Denne procentvise fordeling afviger ikke stort i forhold til sidste års indberetning.

Det skal bemærkes, at ikke alle amter har anført en recipientpåvirkning, selvom et renseanlæg har overskredet kravene.

Figur 22
Håndhævelse

På baggrund af amternes vurdering af overskridelsernes størrelse og deres påvirkning af vandområderne følges op overfor de anlæg, der overskrider. Som nævnt tidligere skelnes mellem 5 forskellige typer håndhævelser. På

nedenstående fig. 22 fremgår, hvorledes amterne har reageret på overskridelserne og hvorledes håndhævelserne fordeler sig på disse.

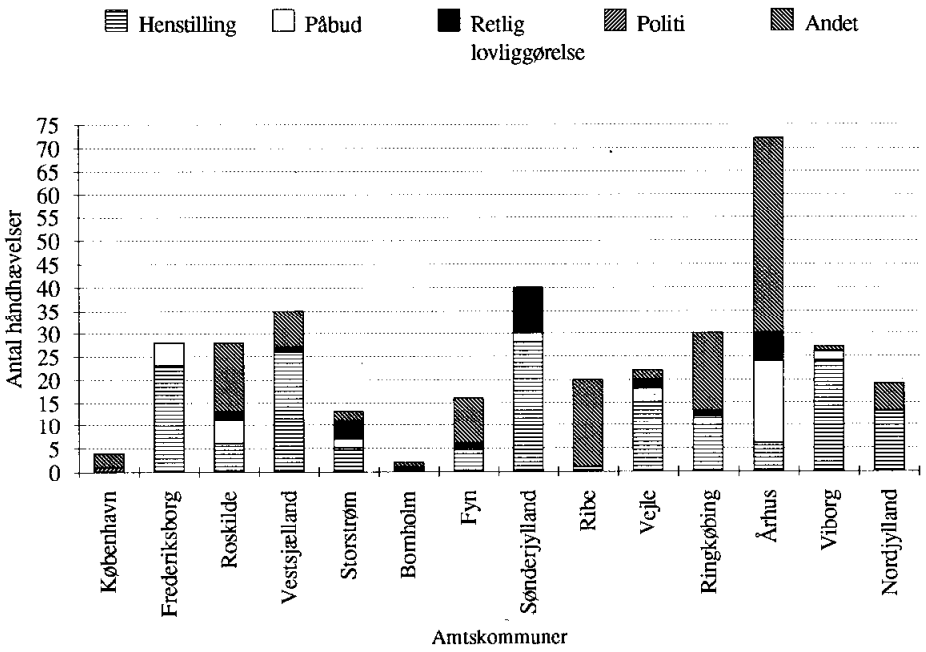

Figur 22
Håndhævelsernes fordeling i forhold til antallet af overskridelser opgjort for hver amt.

Henstilling dominerer

På landsbasis har amterne meddelt en henstilling til ca. 46% af renseanlæggene med overskridelse. Der er meddelt påbud (i nogen tilfælde kun forvarslet påbud) til ca. 10% af renseanlæggene og for 8% af renseanlæggene er der meddelt en retlig lovliggørelse. For et renseanlæg er meddelt en politianmeldelse. De resterende 36% af anlæggene er placeret under kategorien "Andet".

Udvikling

Sammenfattende kan det konkluderes, at udviklingen går i den rigtige retning med hensyn til en faldende tendens i antallet af anlæg med overskridelser.

Imidlertid er det Miljøstyrelsens opfattelse, at amtskommunerne bør overveje, om håndhævelsen af udledningstilladelserne i forbindelse med overskridelser er tilstrækkelig konsekvent.

På baggrund af indberetningerne fra 1993 vil Miljøstyrelsen derfor rette henvendelser til de enkelte amtskommuner med henblik på særskilte redegørelser i forbindelse med overskridelser af udledningskrav.

På baggrund af disse redegørelser vil Miljøstyrelsen vurdere, om håndhævelsen af udledningstilladelserne har været tilstrækkelig konsekvent.

Miljøstyrelsen vil redegøre herfor i "Miljøtilsyn 1994".

3.4 Tilsyn med vandløb og søer

Formål

Amterne skal føre tilsyn med miljøtilstanden i søer og vandløb. Formålet med tilsynet er;

- at kontrollere, at vandkvaliteten er i overensstemmelse med den ønskede miljøtilstand og målsætning,
- at kontrollere effekten af udledninger fra punktkilder (renseanlæg, dambrug, industri m.v.) til vandløb,
- at bidrage til Vandmiljøplanens overvågningsprogram,
- at kvantificere vandkvalitetsproblemer til brug for iværksættelse af forbedringer af vandkvaliteten,
- at beskrive udviklingstendenser i søernes og vandløbenes tilstand,
- at øge vores viden om søers reaktion på ændret næringsstoftilførsel,
- at beskrive og kontrollere effekten af næringsstoftilførslen fra de forskellige forureningskilder til søer.

Tilsyn

Tilsynet omfatter dels biologiske dels kemiske undersøgelser af miljøtilstanden for at finde årsager til og virkninger af ændrede tilførsler af forurenende stoffer.

Overvågningsprogram

Vandmiljøplanens overvågningsprogram indgår som en del af det generelle tilsyn med søer og vandløb og omfatter 261 vandløbsstationer og 37 søer.

Det overordnede formål i overvågningsprogrammet er at måle de vand- og stofmængder (kvælstof, fosfor og organisk stof), der via vandløbene tilføres havet, at følge udviklingstendenser i vandløbenes og søernes næringsstofbelastning og forureningstilstand, samt at relatere miljøtilstanden i vandløbene til de kulturskabte og fysiske-biologiske forhold.

3.4.1 Tilsynet med vandløb

Tilsynet med vandløbene i 1993 omfattede målinger på 8407 stationer, hvoraf målsætningen blev bedømt på 7703 stationer, Af samtlige 8407 vandløbsstationer opfyldte kun 38,7% målsætningen.

Forureningsgrad I, I-II og II

Forureningsgrad I, I-II og II anses som en acceptabel vandløbstilstand. Enhver målsætning for et vandløb anses for opfyldt, når vandløbets forureningsgrad er II eller mindre. Fiskevandsmålsatte vandløb, det vil sige lakse- og karpefiskevand, må generelt højst have forureningsgrad II. I 1993 blev forureningsgrad I og I-II konstateret i 8,3% og forureningsgrad II i 23% af samtlige undersøgte vandløbsstationer.

Forureningsgrad II-III

Forureningsgraden II-III er konstateret i 29,7% af samtlige undersøgte vandløbsstationer. Denne tilstand anses kun for at være acceptabel for visse vandløb med karpefiskevandsmålsætning eller med en lempet målsætning. I vandløb med en lempet målsætning accepteres vandløbet påvirket af spildevand, grundvandsindvinding, okker eller at afledning af vand har fortrinsret således, at der ikke kan opretholdes en fiskevandsmålsætning.

Forureningsgrad III

Forureningsgrad III er konstateret i 10,4% af samtlige undersøgte vandløbsstationer. Denne tilstand er kun acceptabel i vandløb med ringe faldforhold og derfor er vandløbene fastsat med en lempelig målsætning.

Forureningsgrad III-IV og IV

Den helt uacceptable forureningstilstand, forureningsgrad III-IV og IV, er konstateret i 15,1% af samtlige undersøgte vandløbsstationer.

Ikke bedømt

Amter har ikke bedømt forureningsgraden i 13,5% af samtlige undersøgte vandløbsstationer. Årsagen hertil er, at forureningsgraden ikke kunne bedømmes på grund af fysiske forhold herunder okker. En del af amterne puljer "ikke bedømte" vandløbsstationer under "opfyldt" eller "ikke-opfyldt", hvorimod andre amter lader "ikke bedømte" vandløbsstationer stå for sig selv.

Amternes prøvetagningsstrategi i forbindelse med tilsyn varierer. Således er der flere amter, der eksempelvis koncentrerer indsatsen i udvalgte kommuner eller i forskellige oplande til udvalgte vandløb. Der er endvidere tilknyttet et fast program til de forskellige punktkilder, eksempelvis renseanlæg, dambrug og overløb m.v.. Endvidere anvendes forskellige metoder til bedømmelse af forureningsgraden.

Faste stationer

Det er på den baggrund ikke muligt at give et billede af den generelle vandløbstilstand på landsplan. Nogle amter, eksempelvis Ringkjøbing og Viborg amter, har oprettet faste målestationer fordelt over hele amtet, og som hvert år indgår i det generelle tilsyn. Denne prøvetagningsstrategi giver et billede af vandløbenes generelle tilstand i amtet. Samtidig er det muligt over en årrække at registrere udviklingen i hele amtet.

Eksempler

Ringkjøbing amtskommune har 70 faste vandløbsstationer, fordelt over hele amtet, og som undersøges hvert år i forbindelse med det generelle tilsyn. På den baggrund har amtet lavet en opgørelse over forureningstilstanden i 1992 og 1993. Der er således sket en forbedring i forureningstilstanden i 16% af vandløbsstationerne, hvorimod der i 13% af vandløbsstationerne var sket en forværring fra 1992 til 1993.

Ringkjøbing amtskommune har endvidere foretaget en analyse af smådyrsfaunaen, der viste, at antallet af rentvandsarter i 60% af vandløbsstationerne var steget med 1 til 5 arter, hvorimod der i 16% af stationerne var sket et fald på 1 til 3 arter.

Fyns amt førte i 1993 tilsyn med 860 vandløbsstationer, hvoraf 70 stationer var placeret i forbindelse med kendte spildevandskilder, som ønskes kontrolleret. Af de undersøgte stationer udtørrede 109 stationer i løbet af sommeren.

Pesticider

Vandløbenes tilstand i Fyns amt er som helhed forbedret i løbet af de seneste 10 år. Fyns amt har imidlertid i 1993 konstateret, at der i 12% af de ikke tørlagte vandløbsstationer, var påvirkninger på dyrelivet som følge af jordbrugets anvendelse af pesticider.

Tabel 1: Amternes forureningsgradsbedømmelser af vandløb i 1993.

Amtskommune	Forureningsgrad								
	I	I-II	II	II-III	III	III-IV	IV	Ikke bedømt	SUM
København			1	12	12	6	1	3	35
Frederiksborg	1	4	1	58	20	7	4		95
Roskilde	1	7	14	76	22	23	15	10	168
Vestsjælland		1	61	194	115	17	13	100	501
Storstrøm	4	7	29	194	66	123	455	28	906
Bornholm		3	2	5					10
Fyns	30	41	201	223	75	15	30	245	860
Sønderjylland	47	130	215	31		37		119	579
Ribe	1	8	166	227	63	24	17	182	688
Vejle	62	51	135	229	42	28	20	26	593
Ringkjøbing	3	36	183	245	46	0	6	87	606
Århus	69	134	422	510	240	117	166	152	1810
Viborg	2	8	64	185	24	10	11	65	369
Nordjylland	7	42	439	309	146	67	57	120	1187
SUM	227	472	1.933	2.498	871	474	795	1.137	8407

Figur 23
Procentvis fordeling af forureningsgrader på undersøgte vandløbsstationer i 1993.

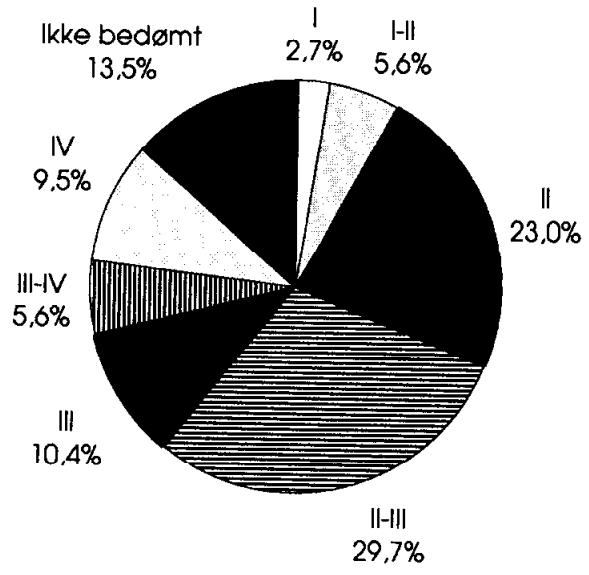

3.4.2 Tilsynet med søer

Amtsrådenes region- og recipientkvalitetsplaner fastsætter krav om, at sigtdybden i de fleste målsatte søer som minimum skal være større end en bestemt dybde. Sigtdybden er et mål for vandets klarhed og derved et indirekte mål for mængden af planteplankton i vandet. Mængden af planteplankton er et indirekte mål for koncentrationen af næringsstoffer i vandet.

Tilsynsstrategi

Amternes tilsyn spænder vidt i omfang. I mange søer foretages der 1-2 årlige sigtdybdemålinger i sommerperioden, mens der i andre søer beregnes en sommersigtdybde som gennemsnit af målinger i juli-august, eller som gennemsnit af målinger i perioden fra 1.maj til 1. oktober. Foruden sigtdybdemålinger foretages der endvidere målinger af ilt, temperatur og eventuelt planteliv og planteplankton.

Overvågningsprogrammet

Vandmiljøplanens måleprogram for søer er et intensivt måleprogram, der strækker sig over hele året. I de 37 overvågningssøer foretages der belastningsundersøgelser, samt biologiske og vandkemiske undersøgelser.

Det øvrige tilsyn

I andre søer foretages der hvert år et intensivt måleprogram, der stort set omfatter de samme elementer som programmet for overvågningssøerne. Det intensive måleprogram foretages ofte i forskellige søer fra år til år, afhængigt af amternes tilsynsplanlægning. Det intensive tilsynsprogram omfatter typisk 1-5 søer pr amt pr. år.

Visse amter foretager desuden et ekstensivt måleprogram på flere søer i amtet. I Storstrøms amt er der således i 1993 foretaget ekstensive undersøgelser på 62 søer i amtet. Undersøgelserne omfattede målinger af sigtdybde, samt af kemiske og fysiske faktorer.

Sigtdybde

I 1993 blev der målt sigdybder i 270 søer, herunder de 37 overvågningssøer. Heraf blev opfyldelse af målsætning bedømt i 265 af søerne, og kun 31,7% af søerne opfyldte den fastsatte målsætning.

Tabel 2: Fordeling af målte sigtdybder i undersøgte søer i 1993.

Amtskommune	Sommersigtdybde, m						
	0-0,5	0,5-1,0	1,0-1,5	1,5-2,0	2,0-3,0	> 3,0	SUM
København	1	1	2	1			5
Frederiksborg	1	2	1			1	5
Roskilde	4	4	1				9
Vestsjælland	2	9	7	5	1	1	25
Storstrøm	13	23	14	9	8	1	68
Bornholm							
Fyn	3	7	3	4	1		18
Sønderjylland	2	6	3	1	1	4	17
Ribe	5	10	9	6	1	3	34
Vejle	2	4	4	1	1	2	14
Ringkjøbing	4	1	1	2	2	1	11
Århus	2	6	1	3	3	1	16
Viborg	2	5	2	1	1	2	13
Nordjylland	16	10		2	6	1	35
SUM	57	88	48	35	25	17	270

Figur 24
Procentvis fordeling af sigtdybder på målte søer i 1993.

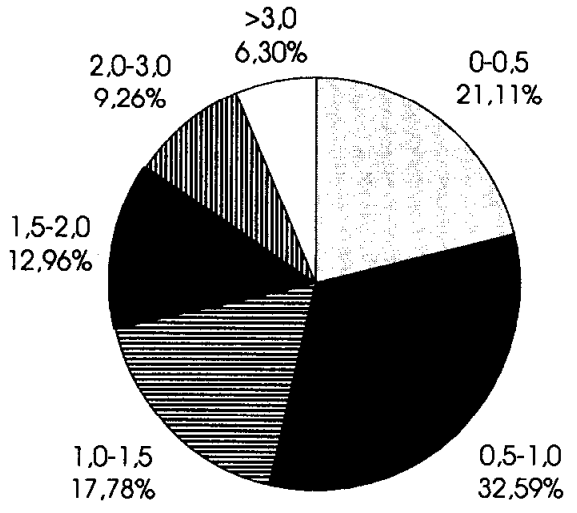

3.4.3 Sammenfatning og konklusion på vandløb og søer

Vandløb

Amternes tilsyn omfattede i 1993 8407 vandløbsstationer, hvoraf målsætningen blev bedømt på 7703 stationer. Heraf opfyldte 61,3% ikke målsætningen. Forureningsgrad I, I-II og II blev konstateret i 31,3% af samtlige undersøgte vandløbsstationer.

Søer

Af de 270 søer, der var omfattet af amternes tilsyn i 1993, blev målsætningen bedømt på 265 søer, hvoraf 68,3% af søerne ikke opfyldte målsætningen. 53,7% af de undersøgte søer havde en sigtdybde på under 1 m.

Faste stationer

Nogle amter har et fastlagt stationsnet, der indgår i det årlige tilsyn. På den baggrund er det muligt at beskrive vandområdernes generelle tilstand samt at følge udviklingstendenserne i miljøtilstanden. I de amter, hvor der er etableret et fast stationsnet, og dermed eksisterer tidserier, er der konstateret forbedringer i vandløbstilstanden.

På baggrund af amternes forskellige prøvetagnings- og tilsynsstrategi er det ikke muligt at følge udviklingstendenserne på landsplan. Dette skyldes ikke mindst, at mange af de stationer, der ligger ved forureningskilderne vejer tungt, når resultaterne fra samtlige stationer gøres op.

Det ville være ønskeligt om udviklingen i vandområderne miljøtilstand fra år til år kunne beskrives på landsplan. Dette kræver imidlertid en standardisering af metoder og fælles kriterier for udvælgelse af de faste undersøgelseslokaliteter.

Antal tilsynsobjekter pr årsværk, 1993

Antal tilsynsobjekter pr. årsværk

- Under 250
- Fra 250 til 500
- Fra 500 til 1000
- Over 1000
- Uoplyst

Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på liste- og anmeldevirksomheder; 1991-93

Gennemsnitligt antal år mellem hvert tilsynsbesøg

- Over 6 år
- Mellem 3 og 6 år
- Mellem 2 og 3 år
- Under 2 år

Gennemsnitligt antal år mellem tilsyn på landbrug med erhv.dyrehold; 1991 – 93

Gennemsnitligt antal år mellem hvert tilsynsbesøg

- Over 6 år
- Mellem 3 og 6 år
- Mellem 2 og 3 år
- Under 2 år
- Ingen oplysninger